

Lapin yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Iina Parkkila
PÄÄMINISTERI SANNA MARINISTA MEDIATEKSTEISSÄ
RAKENTUVA JOHTAJUUSKUVA

Pro gradu -tutkielma

Johtaminen

Ohjaaja: Susan Meriläinen

2021

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Pääministeri Sanna Marinista mediateksteissä rakentuva johtajuuskuva

Tekijä: Iina Parkkila

Koulutusohjelma/opetuskokonaisuus/oppiaine: Yhteiskuntatieteiden maisteri, johtaminen

Työn laji: Pro gradu -tutkielma Sivulaudaturtyö Lisensiaatintyö

Sivumäärä: 50

Vuosi: 2021

Tiivistelmä:

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan, millainen on mediassa rakentuva johtajuuskuva pääministeri Sanna Marinista. Tutkimukseni kiinnittyy konstruktionistiseen maailmankuvaan ja vielä tarkemmin määriteltynä sosiaaliseen konstruktionismiin. Todellisuuden katsotaan tässä maailmankuvassa olevan sosiaalisesti rakentunut. Menetelmällinen traditio, johon kiinnityn, on diskurssintutkimus. Se sopii menetelmäksi tutkimukseeni, koska se tarkastelee nimenomaan kielenkäyttöä, kielen tapaa tuottaa merkityksiä ja suhdetta kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välillä. Tutkimukseni ammentaa tutkimuskeskusteluista, jotka käsittelevät poliitikkojen ja median välistä suhdetta, poliitikkojen ja johtajien johtajuuskuvaa mediassa sekä näiden mediakuvien sukupuolittuneisuutta. Siellä tulee esille poliitikkojen ja median riippuvaisuus toisistaan sekä se, millainen vaikutus median rakentamilla kuvilla on äänestyskäyttäytymiseen. Useassa tutkimuksessa nousee esille myös eroavaisuudet mies- ja naispolitiikkojen medianäkyvyydessä.

Tutkimuksen aineisto koostuu 32 verkkoartikkelista. Verkkoartikkelit on kerätty Iltalehden, Yle-uutisten, MTV-uutisten ja Iltasanomien sivuilta. Verkkoartikkelit on valittu aikaväliltä 26.01.2019 – 23.11.2020. Tutkimuksen tuloksena löytyi neljä diskurssia, jotka ovat suurmiesdiskurssi, pragmaattisuusdiskurssi, rajojen rikkoja -diskurssi ja mediapelaajadiskurssi. Diskurssit rakentavat kuvaa karismaattisesta, sankarillisesta, käytännönläheisestä, pääministerin roolin rajoja näkyväksi tekevästä ja mediaa taidokkaasti ja tietoisesti hyödyntävästä johtajasta.

Avainsanat: johtajuus, johtajuuskuva, poliitikot, media, diskurssianalyysi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 AIEMPI TUTKIMUS	5
2.1 Poliittiset johtajat ja media	5
2.2 Johtajuuskuva	7
2.3 Sukupuoli ja mediakuva	11
3 TIETEENFILOSOFISET SITOUMUKSET JA MENETELMÄVALINNAT	14
3.1 Sosiaalinen konstruktionismi	14
3.2 Diskurssintutkimus tutkimusotteena	15
3.3 Tutkimuksen aineisto	16
3.4 Diskurssianalyysi aineiston analyysimenetelmänä	18
3.5 Tutkijan positio	20
3.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	21
4 ANALYYSI	21
4.1 Tutkimuksen konteksti	21
4.2 Suurmiesdiskurssi	22
4.3 Pragmaattisuusdiskurssi	27
4.4 Rajojen rikkoja -diskurssi	31
4.5 Mediapelaajadiskurssi	36
5 POHDINTA	39
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
LÄHTEET	48

1 JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani aihetta pohtiessani olin kiinnostunut tutkimaan johtajuuskuvia ja ajattelin, että media tarjoaisi hyvää aineistoa tähän. Sen jälkeen oli pohdittava ajankohtaista ja kiinnostavaa henkilöä tutkimuksen kohteeksi. Siirryin pohtimaan politiikan kenttää. Kuka olisi riittävän mielenkiintoinen ja ajankohtainen? Kenen johtajuuskuvaa olisi tärkeää saada purettua auki? Tämän pohdinnan tuloksena päädyin pääministeri Sanna Mariniin. Sanna Marin nousi Suomen pääministeriksi 10.12.2019. Marin sai laajaa mediahuomiota niin kansallista kuin kansainvälistäkin. Sanna Marin on vasta kolmas naispääministeri Suomessa ja Suomen historian nuorin pääministeri. Historiallista oli myös, että hallituksen muodosti tällöin naisviisikko Sanna Marin, Katri Kulmuni, Maria Ohisalo, Anna-Maja Henriksson ja Li Andersson. Mediahypetykseni tuntui ennennäkemättömältä. Joukkoon mahtoi niin positiivisia kuin negatiivisia ääniä. Yhtäkkiä Suomi kiinnosti myös maailmalla. Hänen valintansa historiallinen arvo lisää myös tutkimuksen mielenkiintoisuutta. Vaikka ikä ja sukupuoli tuntuivat aluksi olevan päällimmäisenä esillä, löytyi mediasta myös syvällisempää kuvailua.

Tutkimuskysymykseni on, millainen johtajuuskuva mediassa rakentuu pääministeri Sanna Marinille. Mediassa rakentuvia johtajuuskuvia on mielestäni tärkeä tutkia, koska ne ovat monesti ainoa tiedonlähtemme poliittisista johtajista. Medialla on siis iso rooli informaation ja henkilökuvien välittämisessä suurelle yleisölle. Poliitikot ovat myös tämän takia riippuvaisia mediasta, jotta he tavoittavat yleisön ja äänestäjät ja saavat informaatiota välitettyä eteenpäin. Mutta kaikki tiedostavat sen kun tiedon kulussa on välikäsiä voi tieto muuttua. Me kaikki myös tulkitsemme asioita ja tietoa omista näkökulmistamme peilaten omaan kokemukseen ja tietopohjaamme. Nämä tulkinnat eivät todellakaan ole kaikki samankaltaisia vaan jokainen tulkinta on yksilöllinen. Mutta, koska tulkintaa kuitenkin tehdään koko ajan, on mielestäni tärkeää nostaa sitä myös esille. Työni etenee seuraavanlaisesti. Ensimmäisenä käsittelen aiempaa tutkimusta aloittaen poliittisista johtajista ja mediasta, jatkaen johtajuuskuviin ja sen jälkeen jatkaen sukupuoleen ja mediakuviin. Tämän jälkeen käyn läpi tutkimukseni tieteenfilosofiset lähtökohdat ja menetelmävalinnat. Sen jälkeen päästään varsinaiseen analyysiosioon, jonka tuloksena ovat neljä diskurssia suurmiessdiskurssi, pragmaattisuusdiskurssi, rajojen rikkoja -diskurssi ja mediapelaajadiskurssi. Tutkimukseni lopussa on pohdinta- ja johtopäätösosio.

2 AIEMPI TUTKIMUS

2.1 Poliittiset johtajat ja media

Brants, de Vreese, Möller ja van Praag (2009) keskittyvät artikkelissaan siihen, kuinka kyynisiä poliitikot ja journalistit ovat toisiaan kohtaan ja politiikkaa kohtaan. Tulokset osoittavat, että poliitikot ovat kyynisiä mediaa ja journalisteja kohtaan, varsinkin kun he tuntevat, että media on asettamassa poliittista agendaa. Toimittajat suhtautuvat yhtä kyynisesti poliitikkoihin kuin poliitikot itseensä, mutta se on suhteellista kyynisyyttä, koska se on pienempää kuin suuren yleisön. Toimittajat ovat Brantsin ja kollegoiden (2009) mukaan kuitenkin vakuuttuneita siitä, että useimpia poliitikkoja ohjaa niin sanottu "median kiihkeys", pyrkimys saada toimittajien huomio ja näkyvyys sekä jaettu tuomio. Tuomion jakavat yllättäen poliitikot itse. Heidän mukaansa jotkut poliitikot ovat sitä mieltä, että median ja politiikan välillä vallitsee epätasainen suhde. He väittävät, että lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan sekä oikeuslaitoksen ohella tiedotusvälineitä voidaan pitää neljäntenä säätyinä kolmikkopolitiikassa, mutta näihin verrattuna tiedotusvälineillä on valtaa ilman samanlaista vastuuvollisuutta, joka hallitsee kolmea muuta. Brantsin ja kollegoiden (2009) mukaan ideaalisesti poliitikon ja toimittajan suhde voi olla symbioottinen, kun kaksi toimijaa ymmärtää, että he voivat hyötyä toinen toisestaan, koska he tarvitsevat toisiaan. Poliitikot tarvitsevat heidän mukaansa mediaa saadakseen informaationsa levitettyä ja tavoittaakseen äänestäjiä ja yleisöä. Media tarvitsee poliitikkoja informaation lähteenä ja taustatietona. Tämä voi Brantsin ja kollegoiden (2009) mukaan tehdä heistä autoritäärisiä ammattilaisia, mutta myös poliittisen viestinnän kulttuurin julkkiksia. (Brants, de Vreese, Möller & van Praag, 2009)

Aaldering, van der Meer ja Van der Brug (2017) keskittyvät tutkimuksessaan puoluejohtajien medianäkyvyyteen ja sen vaikutuksiin vaaleissa. He tutkivat hollantilaisten sanomalehtien erityisten johtajuuskuvien positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia äänestysaikeisiin. Tulokset vahvistavat, että medianäkyvyys puolueen johtajien luonteenpiirteistä vaikuttaa äänestäjiin: positiivisesti välittyvät johtajuuskuvat lisäävät tukea johtajan puolueelle, kun taas negatiiviset johtajuuskuvat vähentävät tätä tukea. Kuitenkin kampanjaksojen aikana positiivisilla johtajuuskuvilla on vahvempi vaikutus, kun taas negatiivisilla johtajuuskuvilla ei ole enää vaikutusta myöhempisiin äänestysaikeisiin. Aaldering ja kollegat (2017) toteavat, että tutkittaessa puoluejohtajista välitettyä

persoonallisuutta ja sen vaikutusta vaaleihin, nousee kysymys siitä, vaikuttaako äänestäjiin yleinen medianäkyvyys vai keskustelu spesifeistä luonteenpiirteistä. Heidän mukaansa suurin osa tutkijoista on sitä mieltä, että spesifit luonteenpiirteet ovat tärkeitä, mutta merkittävimpien piirteiden tunnistamisessa ollaan epäjohdonmukaisia. Puoluejohtajien menestys on siis luonnostaan sidottu median välittämään ympäristöön, koska media toimii äänestäjien ensisijaisena poliittisena tiedon lähteenä. Artikkelissa tuodaan esille, kuinka välitetyillä johtajuuskuvilla on huomattava vaikutus äänestysaikeisiin. Tämä artikkeli osoittaa, että tunnepitoisella uutisnäkyvyydellä on suora vaikutus äänestyskäyttäytymiseen, mutta myös sen, että nämä vaikutukset riippuvat laajemmasta asiayhteydestä eli vaalikampanjan samanaikaisuudesta. (Aaldering, van der Meer & Van der Brug, 2017)

Krogstad ja Storvik (2012) tutkivat artikkelissaan korkean tason naispoliitikkoja Ranskassa ja Norjassa, vuodesta 1980 vuoteen 2010. He tutkivat tapoja, joilla naispoliitikot esittelevät itsensä medialle ja toimittajat vastaanottavat heidät. Ranskan politiikassa naisilla on vaikeuksia elää maskuliinisen sankarillisen johtajuuden ideaalin mukaan, joka on historiallisesti leimattu draamalla, valloituksella ja viettelevyydellä. Sitä vastoin norjalaiset naispoliitikot ovat haastaneet perinteisen johtajuuden eetoksen näkyvästä vaatimattomuudesta ja hillitystä esiintymisestä. Krogstad ja Storvik (2012) väittävät, että nämä kuvat ranskalaisista ja norjalaisista poliitikoista mediassa eivät ole vain kansallisia konstruktioita vaan myös sukupuolittuneita. Sen, miten naispoliitikot ovat käyttäneet olemassa olevia kansallisia essentialistisia malleja poliittisten kuviensa luomiseen, on jaettu artikkelissa seitsemään kategoriaan. Nämä kategoriat ovat: miehet hameissa ja kiviset naiset, viettelijät, erityyppiset äidit, menneisyyden sankarit, naiset punaisessa, lumoavat naiset ja naiset, jotka käyttävät ironista naisellisuutta. (Krogstad & Storvik, 2012)

Lalancette ja Raynald (2017) tutkivat artikkelissaan onlinekuvien dynamiikkaa johtamisessa ja sen vaikutusta johtajuuteen digitaalisen kampanjoinnin ja julkkispolitiikan kontekstissa Kanadassa. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kuvat voivat näytellä suurta roolia, kun yleisön jäsenet arvioivat poliitikkoja. Äänestäjät etsivät tiettyjä ominaisuuksia poliittisista johtajista, kuten rehellisyyttä, älykkyyttä, ystävällisyyttä, luotettavuutta ja vilpittömyyttä. Kuvajohtamisen tekniikat voivat auttaa luomaan vaikutelman, että poliitikolla on nämä ominaisuudet. Hallitusten päämiehet, jotka käyttävät sosiaalista mediaa

kiinnittääkseen huomiota vaikuttavien kuvien tai videoiden avulla, näyttävät olevan uusi normi. Tämä artikkeli keskittyy erityisesti Justin Trudeaun Instagramin käyttöön 19. lokakuuta 2015 järjestettyjä vaaleja seuranneen vuoden aikana. (Lalancette ja Raynauld, 2017)

Lalancette ja Raynauld (2017) tutkivat, kuinka Trudeau ja hänen puolueensa välittävät äänestäjille spesifin kuvan yhä henkilökohtaisemman kampanjoinnin yhteydessä. Kuvat on suunniteltu esittelemään Trudeaun asiantuntemusta, taitoja, saavutuksia ja lahjakkuutta positiivisella tavalla, ja saamaan hänen työnsä pääministerinä näyttämään tärkeältä, dynaamiselta ja nautinnolliselta huolimatta sen vakavuudesta ja tarkkuudesta. Kuvat heijastavat autenttisuutta, joka voidaan määritellä dynaamisemmaksi poliittiseksi keskusteluksi, poiketen kaavamaisista institutionaalisista lausunnoista. Trudeaun pitkäaikainen henkilökohtainen brändi on kiinnittynyt hänen nuoruuteensa, urheilullisuuteensa, ennakkoluulottomuuteensa, ihmissuhdetaitoihinsa ja feminististen asioiden tukemiseensa, ja nämä korostuvat hänen Instagram-syötteessään eri tavoin. (Lalancette ja Raynauld, 2017)

2.2 Johtajuuskuva

Pandey (2018) tutkii artikkelissaan arkkityyppisiä kuvia johtamisesta, jotka ovat kollektiivisesti jaettuina. Hänen tutkimuksensa tunnistaa neljä laajaa arkkityyppiä. Artikkelissa tutkitaan myös syvempiä implikaatioita johtajuuden arkkityyppisen näkökulman vaikutuksista sekä johtajuuden syntymiseen että tehokkuuteen. Johtajan arkkityypit voidaan nähdä kollektiivisina kuvina, jotka toimivat viitteenä sille, millainen johtaja voisi olla. Ryhmän sosiaalisesta todellisuudesta riippuen voidaan suosia erilaisia kuvia. Pandeyn (2018) mukaan arkkityypit voivat helpottaa ymmärtämään niitä yleisiä merkityksiä ja kuvia, joita meillä johtajuudesta on. Temaattisen analyysin tuloksena hän nimeää neljä arkkityyppistä teemaa, jotka ovat suorittaja, opas, järjestelmänvalvoja ja katalysaattori. Suorittaja on johtaja, joka olettaa, että johtajuus on tutkimusmatka tai missio. Seuraajat tällainen johtaja näkee henkilöinä, joilla on sama jaettu tavoite. Opas on mahdollistaja. Hän ottaa joukon seuraajia, joilla on samat uskomukset, arvot, emotionaaliset siteet ja sitoumukset. Järjestelmänvalvoja on säilyttäjä. Hänen ensisijaisena tavoitteenansa on ylläpitää status quo, pitää asiat käynnissä ja luoda vakautta sekä järjestystä. Katalysaattori

on muutoksen agentti. Hänen päällimmäinen tavoitteensa on fasilitoida muutosta. (Pandey, 2018)

Aaldering ja Vliegenthart (2016) tutkivat artikkelissaan hollantilaisten sanomalehtiartikkeleiden poliittisia johtajuuskuvia. Artikkelilla on kaksi tavoitetta. Ensimmäinen tavoite on kehittää työkalu, jolla voidaan tutkia johtajuuskuvia mediassa. Toinen tavoite on käsitteellistää poliittisten johtajien johtajuusominaisuuksien ulottuvuudet riittävän kattavasti. He määrittävät kuusi johtajuuden ulottuvuutta, jotka ovat poliittinen ammattitaito, voimakkuus, eheys, viestinnällinen suorituskyyky, johdonmukaisuus ja reagoivuus. Poliittisella ammattitaidolla viitataan kompetenssiin, poliittiseen älykkyyteen ja strategiseen käyttäytymiseen. Voimakkuudella viitataan vahvaan johtajuuteen, itseluottamukseen ja päätöksentekokykyyn. Eheys viittaa johtajan rehellisyyteen, sekä siihen keskittykö johtaja omiin vai kansan päämääriin. Viestinnällisellä suorituskyyvällä viitataan visionääriseen/inspiroivaan johtajuuteen ja mediageeniseen kuvaan johtajasta (ystävällinen, selkeä, hurmaava). Johdonmukaisuus viittaa visioiden ja toiminnan pysyvyyteen, sekä johtajan ennakoitavuuteen. Reagoivuudella viitataan siihen, kuunteleeko ja tietääkö johtaja kansan mielipiteet ja huolenaiheet. (Aaldering & Vliegenthart, 2016)

Aalderingin ja Vliegenthartin (2016) tutkimuksessa mitattiin myös kahdentoista puoluejohtajan poliittisen johtajuuskuvan medianäkyvyyttä. Tutkijat havaitsivat, että poliittisen ammattitaidon, voimakkuuden, eheyden, viestinnällisten esitysten ja johdonmukaisuuden ulottuvuuksia käytetään säännöllisesti keskusteltaessa puolueen johtajista, mutta puolueiden johtajien kuvaaminen reagoivuuden suhteen puuttuu lähes kokonaan hollantilaisista sanomalehdistä. Aalderingin ja Vliegenthartin (2016) mukaan kirjallisuudessa on epäjohdonmukaisuutta poliittisten johtajien ominaisuuksista ja siitä, miten ne koetaan ja millainen vaikutus niillä on äänestäjiin. Tämä puutteellinen integrointi johtaa heidän mukaansa yhteisen kehyksen puuttumiseen yleisesti hyväksytyistä johtajuusominaisuuksien ulottuvuuksista. He ovat myös sitä mieltä, että riippumatta poliittisen johtajuuden tutkimuksen määrästä, me tiedämme hyvin vähän siitä, kuinka puoluejohtajista keskustellaan mediassa. Mikä on heidän mukaansa yllättävää etenkin siitä syystä, että media on usein kansalaisten ainoa poliittisen informaation lähde. (Aaldering & Vliegenthart, 2016)

Holmberg ja Åkerblom (2001) tutkivat artikkelissaan kuvia johtajuudesta ruotsalaisen painetun median tuottamana. Tutkimuksen tuloksena he muodostivat 12 taustalla olevaa johtajuusteemaa, jotka heidän mukaansa muodostavat dominoivan implisiittisen mallin johtajuudesta. Johtajuutta he lähestyvät kulttuurisena ilmaisuna: ”ruotsalainen johtajuus”, kulttuurisen yhteneväisyyden takia kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna käsitettä voidaan kuvailla heidän mukaansa myös laajemmalla käsitteellä ”skandinaavinen johtajuus”. Holmbergin ja Åkerblomin (2001) mukaan tämän tyylin erityispiirteisiin kuuluu ryhmätyön ja yhteistyön suosiminen, voimakas keskittyminen suorituskyykyyn, kyky luoda konsensus ja sitoutuminen tiettyyn kommunikoituun visioon, haasteiden hyväksyminen ja riskinottaminen sekä suoran vuoropuhelun suosiminen organisaation jäsenten kanssa. Holmberg ja Åkerblom (2001) nimeävät löydöksistään viisi kategoriaa, jotka edustavat heidän mukaansa tärkeitä аспекteja johtajuudesta uudelleentuotettuna ruotsalaisessa mediassa. Nämä kategoriat kuvaavat johtajia toimintaorientoituneiksi, yhteistyökykyisiksi, tasa-arvon puolesta työskenteleviksi, kommunikoiviksi ja verbaalisiksi sekä innostuneiksi ja inspiroiviksi. Yhtenäisemmän kuvan muodostamiseksi he kokosivat löydöksensä vielä yhteen 12 teemaksi, jotka kuvaavat erinomaista johtajuutta ruotsalaisessa mediassa. Nämä teemat olivat performanssiorientoituneisuus, toimintaorientoituneisuus, karismaattisuus, näkyvyys, yhteishengen rakentaminen, tasa-arvoisuus, konsensus, pragmaattisuus, rehellisyys, vaatimattomuus, yrittäjähenkisyys ja prosessuaalisuus. (Holmberg & Åkerblom, 2001)

Cwalinan ja Drzewieckan (2019) tutkimuksen tavoite oli löytää ideaalipresidentin profiili hänen johtamistyyliinsä perusteella. Yksi ideaalin presidentin johtajuusominaisuuksista oli muun muassa näyttäminen, että on kykenevä solmimaan suhteita ja harmoniaa, kuin myös ymmärtämään seuraajiaan. Jotta poliittinen johtamistyyli olisi toimiva johtajan tulisi siis tasapainoilla äänestäjien tarpeen välillä johtamisesta ja kuuntelemisesta (seuraajien ymmärtäminen). Johtajuuden määritelmästä Cwalina ja Drzewiecka (2019) toteavat olevansa yhtä mieltä vuorovaikutuksellisen näkökulman kanssa, ja ajattelevansa johtajuutta seuraajien ja johtajan välisen suhteen kautta. Poliittiset johtajat ovat heidän mukaansa enemmän strategisia toimijoita, ja heillä on enemmän valtaa verrattuna businessjohtajiin. Cwalinan ja Drzewieckan (2019) mukaan ihmiset odottavat johtajiltaan rehellisyyttä ja

päättäväisyyttä. Ihmiset arvioivat toisiaan kahdessa kategoriassa kompetenssissa ja moraalissa. Näiden ulottuvuuksien ominaisuuksia ihmiset arvostavat heidän mukaansa myös johtajissa. Heidän mukaansa poliittisen kandidaatin johtajuuskuvaa luodessa on tärkeää ottaa huomioon äänestäjien odotukset ja tehdä johtajuuskuvasta heidän odotuksiaan vastaava, jotta saadaan aikaa positiivisia tunteita. Tulokset osoittavat äänestäjien käsityksen todellisista poliittisista henkilöistä ja presidentin ihanteellisen profiilin mieltymyksistä kaksiulotteisella havainnointikartalla, jonka ovat rakentaneet toiminta/edustus ja kanssakäyminen. (Cwalina & Drzewiecka, 2019)

Chen ja Meindl (1991) tutkivat johtajuuskäsitteen sosiaalista rakennetta tarkastelemalla toimitusjohtaja Donald Burrista lukijoille luotua kuvaa, hänen johtamansa People Express lentoyhtiön muuttuvan menestyksen myötä. Burr on heidän mukaansa ideaali kuvaus amerikkalaisesta yrityshengestä: visionääri, unelmoiva ja uskaltava pyrkimään unelmien toteuttamiseen asti. Heidän mukaansa tutkimuksen analyysit osoittivat suuria päällekkäisyyksiä positiivisissa johtajan ominaisuuksissa journalististen arvojen kanssa. Tutkimuksen johtajuuskuvan teemaa kuvaavia arvoja he löysivät neljä. Ensimmäinen on altruistinen demokratia, tällä tarkoitetaan sitä, että poliitikkojen oletetaan olevan rehellisiä, tehokkaita ja sitoutuneita toimimaan yleisön intressien mukaisesti. Toinen on vastuullinen kapitalismi, jolla tarkoitetaan sitä, että monopoli on paha, pienyrityksiä ja perheyriyksiä suositaan, businessammattilaisten odotetaan olevan rehellisiä ja tehokkaita, businessuutiset on tarkoitettu yrittäjille ja innovaattoreille sekä kyvykkäille yritysjohtajille, innovaatio ja riskinotto on halutumpaa yksityisillä toimijoilla verrattuna julkiseen sektoriin. Kolmantena on pikkukaupungin pastoraalisuus, jolla tarkoitetaan erikoistumista haluttuun idylliin (persoonallisuuteen) ja pienuuteen, suuruus on persoonatonta ja epäinhimillistä ja idean sosiaalisesta organisaatiosta tulisi heijastaa ihmisen mittakaavaa. Neljäntenä on individualismi, jolla tarkoitetaan sitä, että ideaali yksilö kamppailee onnistuneesti vastoinkäymisiä vastaan ja ylittää voimakkaammat tahot, tekijämiehet ja -naiset pysyvät viehättävinä ja vaikeaa ja tehtäväorientoitunutta työtä arvostetaan. American business julkaisu asettaa heidän mukaansa samanlaisia arvoja transformationaalisille ja karismaattisille johtajille. (Chen & Meindl, 1991)

Chenin ja Meindlin (1991) artikkelissa tuli esille myös se, kuinka mielikuva toimitusjohtaja Donald Burrista vaihteli sen mukaan, miten yritys menestyi. People Expressin historia voidaan jakaa heidän mukaansa kolmeen jaksoon. Ensimmäinen jakso 1981-1983 oli ensimmäisestä tappiosta huolimatta menestys. Toisella jaksolla 1984-1985 todistettiin suurta laajenemista, suuria tappioita ja suuria voittoja. Viimeinen jakso alkoi vuonna 1986 ja päättyi yhtiön sulautumiseen Texas Airiin vuoden syyskuussa. Chenin ja Meindlin (1991) mukaan ensimmäisenä jaksona Burria verrattiin saarnaajaan, vanhempaan, rakentajaan, Mr. Peanut velhoon sekä kilpailijaan. Tässä korostui heidän mukaansa Burrin sanoma, epätavallinen luonne, voimakas moraalitaju, omistautuminen, sitoutuneisuus ja hengellinen ote, joka saarnaajalla oli seuraajiinsa. Toisen jakson metaforat kuvasivat heidän mukaansa Donald Burria saarnaajana, isänä, yksinäisenä sutena, yrittäjänä, spartalaisena, visionäärinä, petona ja kilpailijana. Saarnaajakonseptissa käytettiin uutta näkökohtaa fanatismia. Burria kuvailtiin "pastori Jim Jonesiksi" tai "Guyana Jonesiksi", uskonnolliseksi kulttijohtajaksi, jonka seuraajat tekivät joukkomurhan Guyanassa vuonna 1978. Chenin ja Meindlin (1991) mukaan kolmannella kaudella vertaus saarnaajaan säilyi, mutta vertaus taistelijaan korosti kolmannella kaudella Burrin vahvaa tahtoa ja sankaruuttaan vaikeissa tilanteissa. Burr kuvattiin "kaatuneeksi sankariksi" ja People Expressiä "kilpailun uhriksi". Chenin ja Meindlin (1991) mukaan ensimmäisen ja toisen jakson menestystä, sekä kolmannen jakson epäonnistumista selittää se, että Burr oli nimenomaan saarnaaja eikä perinteinen yritysjohtaja. (Chen & Meindl, 1991)

2.3 Sukupuoli ja mediakuva

Aaldering ja Van Der Pas (2020) tutkivat artikkelissaan sukupuolieroja mediakuvauksissa poliittisesta johtajuudesta. Heidän ennakkokäsityksensä on, että miespolitiikkoja arvioidaan useammin piirteiden pohjalta, jotka mielletään kuuluviksi miesjohtajastereotyyppiin, ja että naisilla ei ole tällaista etua. He odottavat näiden sukupuolierojen olevan erityisen voimakkaita vaalikampanjoiden ulkopuolella. Tulokset osoittavat, että miespuoliset poliitikot saivat yleisesti enemmän medianäkyvyyttä johtajuusominaisuuksista. Aalderingin ja Van Der Pasin (2020) mukaan mies- ja naisjohtajien stereotypit selittävät suurimman osan näistä vaihtelusta sukupuolten puolueellisuudessa johtajuuspiirteiden välillä. Aalderingin ja Van Der Pasin (2020) mukaan nämä sukupuolivaikutukset havaitaan harvaan tutkituissa rutiinijaksoissa, mutta ei vaalikampanjoiden aikana. Koska johtajuuspiirteiden

kattavuudella on vaalivaikutuksia, tämä sukupuolittain eriytynyt kattavuus todennäköisesti edistää heidän mukaansa naisten aliedustusta politiikassa. (Aaldering ja Van Der Pas, 2020)

Bystrom, Robertson ja Banwart (2001) tutkivat mediakuvauksia nais- ja mieskandidaateista kahdella poliittisen johtajuuden tasolla, jossa representaatio naisista on silmiinpistävä vähäinen osavaltion kuvernööri ja Yhdysvaltojen senaattori -kampanjoissa vuonna 2000. Poliittiseen virastoon pyrkivät naiset usein kamppailevat saadakseen medianäkyvyyden ja legitimitetin median ja kansan silmissä. Bystromin ja kollegoiden (2001) mukaan toimittajat kysyvät naisilta usein sellaisia kysymyksiä, joita he eivät kysy miehiltä ja kuvailevat heitä tavalla ja sanoilla, jotka korostavat naisten perinteisiä rooleja ja keskittyvät heidän ulkomuotoonsa ja käytökseensä. Bystrom, ja kollegat (2001) löysivät analysoidessaan mediakuvauksia kuusi merkittävää eroavaisuutta mies- ja naiskandidaattien välillä. Näissä kuvauksissa kuva rehellisyydestä, kuva valtion äänenä olemisesta, ehdokaslainauksen persoonallinen sävy, muutoksen vaatimisesta keskusteleminen ja kandidaattimerkintöjen käyttäminen liitettiin enemmän miehiin keskittyviin artikkeleihin kuin naisiin keskittyviin artikkeleihin. (Bystrom, Robertson & Banwart, 2001)

Bystromin ja kollegoiden (2001) mukaan nais- ja mieskandidaateista keskusteltiin tasaväkisesti liittyen ulkonäköön, persoonallisuuteen, lämpöön ja kompetenssiin. Heidän mukaansa naisiin liittyvissä artikkeleissa mainittiin todennäköisemmin vahvuus ja hyökkäys vastustajaa kohtaan. Joitain stereotyyppisiä näkyvyydessä tuli heidän mukaansa ilmi. Bystromin ja kollegoiden (2001) mukaan naisia kuvailtiin usein suhteessa sukupuoleen, siviilisäätyyn ja lapsiin. Tutkimukset ovat kuitenkin heidän mukaansa osoittaneet, että naiset eivät mainitse lapsistaan tai siviilisäädystään sen todennäköisemmin kuin miehetkään. Bystromin ja kollegoiden (2001) mukaan median huomion kiinnittyminen näihin asioihin naiskandidaattien kohdalla kertoo siis kaksoisstandardeista, jotka yhä arvioivat yhteiskunnassa naisten kykyä tasapainottaa roolinsa ammatin ja perheen välillä. Jopa artikkeleissa, jotka yrittivät olla positiivisia naiskandidaatteja kohtaan, keskityttiin heidän mukaansa enemmän naiseuteen, kuin heidän kannanottoihinsa. (Bystrom, Robertson & Banwart, 2001)

Higgins and McKay (2016) tutkivat artikkelissaan median diskursseja Skotlannin ensimmäisen ministerin Nicola Sturgeonin ympärillä, aloittaen ajasta ennen hänen osallistumistaan vuoden 2004 Skotlannin Kansallispuolueen johtajuuskilpailuun, jatkaen varajäseneksi nimittämiseen ja jatkaen läpi hänen nimitykseensä ensimmäiseksi ministeriksi vuonna 2014. Ennen hänen varajohtajuuttaan, erilaiset määrittelystrategiat määrittivät Sturgeonin olevan aggressiivinen ja juonikas. Myöhemmin intiimimmän politiikan velvollisuuksien mukaisesti havaittiin Higginsin ja McKayn (2016) mukaan Sturgeonin mediakuvan pehmeneminen ja kotoutuminen, sekä diskurssit poliittisesta kompetenssista ja ammattitaidosta. Higgins ja McKay (2016) kuvaavat artikkelissaan median kilpailevien vetojen logiikkaa, jossa Sturgeonin kuvan välittäminen tuottaa markkinoitavan poliittisen persoonan, mutta mukana ovat jäännökset sukupuolisista diskursseista, jotka ovat pitkään liittyneet poliittiseen lehdistöön. Vaikkakin laajemmassa kontekstissa voidaan tutkijoiden mukaan sanoa, että Sturgeonin kuvan pehmeneminen vihjaa kohti pyrkimystä yksimielisempään ja feministisempään poliittiseen kenttään ja mediakenttään, ja samalla nähdään kuinka joustavat sukupuoliset keskustelut voivat olla. Sturgeonin tapauksessa varhaisia käsityksiä hänen juonikkuudestaan käytetään kuitenkin heidän mukaansa uudelleen merkittävän poliittisen kehityksen aikana. Higginsin ja McKayn (2016) mukaan tutkijoiden tulisi olla huolissaan laajuudesta, millä sukupuolittuneita diskursseja ylläpidetään, kun ryhmä uusia poliittisia naisia tulee näkyväksi. (Higgins & McKay, 2016)

Elliot ja Stead (2018) tutkivat artikkelissaan sosiokulttuurisia oletuksia, jotka ylläpitävät johtajuuden sukupuolittuneisuutta mediassa, voidakseen analysoida kriittisesti, miten naisten johtajuutta on kuvattu globaalien finanssikriisin aikana 2008-2012 brittiläisissä sanomalehdissä. He tunnistavat tutkimuksessaan kolme dialektista kokonaisuutta: naiset johtajina ja naisellisina naisina, naiset uskottavina johtajina ja naiset, joilta puuttuu uskottavuutta, sekä naiset uhreina ja naiset itse pahimpina vihollisinaan. Yhdessä nämä dialektiikat muodostavat Elliotin ja Steadin (2018) mukaan diskursiivisen mallin, jota miesjohtajuus kehystää ja joka kertoo lupauksesta naisjohtajille, mutta myös pettymyksestä, että he eivät ole miehiä. Elliotin ja Steadin (2018) mukaan mediassa naispääomaa käytetään edistämään naisten asemaa johtajina, mutta samalla tätä naispääomaa käytetään rajoituksena. Elliot ja Stead (2018) toteavat, että siitä, miten naisjohtajien identiteetti tuotetaan sosiaalisesti, tulee merkki eroavaisuudesta ja se merkitään vaihtoehdoksi miesten johtamiskäyttämismiselle. Heidän analyysinsä paljastaa, kuinka naisten johtajuutta kehuetaan,

ylistetään ja esitellään globaalin finanssikriisin aikana, mutta keskittyen edelleen samoihin ominaisuuksiin, joita on aiemmin käytetty tuomitsemaan, trivialisoimaan ja sulkemaan pois naisten julkinen läsnäolo. Globaalin finanssikriisin yhteydessä naisten ja miesten vastakohtainen luonnehdinta myöntää näennäisesti heidän mukaansa naisille johtajuuden, mutta asettaa heidät samalla vallananastajiksi perinteisiä näkemyksiä kohtaan. Heidän mukaansa pyynnöt naisten johtajuudesta finanssikriisin aikana tekevät naisjohtajista erittäin näkyviä, mutta edustuksen dialektinen luonne paljastaa sen, että miehiä pidetään luonnollisina johtajina. Elliotin ja Steadin (2019) mukaan miesten edustus johtajina on siten tällöin enimmäkseen näkymätöntä, kun taas naiset epänormaaliuden takia ovat erittäin näkyviä. Elliotin ja Steadin (2018) mukaan tutkimus on osoittanut, että naisjohtajia pidetään tai esitetään usein perinteisiä stereotypioita rikkovina, lisäksi, kuinka heidän eroavaisuutensa ja haasteensa stereotyyppisiin oletuksiin voivat olla haitallisia. Naiset nähdään siis hajottavina sen takia, koska he ovat naisia. (Elliot & Stead, 2018)

3 TIETEENFILOSOFISET SITOUMUKSET JA MENETELMÄVALINNAT

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Graduni kiinnittyy konstruktionistiseen maailmankuvaan, vielä tarkemmin määriteltynä sosiaaliseen konstruktionismiin. Tämän perustelen sillä lähtökohdalla, että todellisuuden katsotaan tässä maailmankuvassa olevan sosiaalisesti rakentunut, mikä taas tukee aiheitani, jossa haluan päästä käsiksi median rakentamaan kuvaan johtajuudesta. Konstruktionistiseen maailmankuvaan liittyy myös ajatus siitä, että tutkimus ja tutkijat rakentavat tulkintoja maailmasta. Tutkimuksen tavoitteena ei ole siis esittää yhtä muuttumatonta totuutta vaan yksi tulkinta tai näkökulma ilmiöstä. Tutkijana olen siis myös osa tutkittavaa ilmiötä ja toimin tiedon kansatuottajana. Tutkimus on tarkoitus toteuttaa aineistolähtöisesti, eli teemat nousevat esiin vasta aineiston luennassa ja analyysissä. Konstruktionistisen maailmankuvan lähtökohtiin kuuluu kielen rooli maailmaa kuvaavana, merkityksellistävänä, järjestävänä, uusintavana ja muuntavana. Kielellä on suuri rooli myös minun tutkimuksessani, koska aion käyttää aineistonani kirjoitettua kieltä.

3.2 Diskurssintutkimus tutkimusotteena

Menetelmällinen traditio, johon kiinnityn, on diskurssintutkimus. Diskurssintutkimus kuuluu luonteeltaan laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimuskenttään. Diskurssintutkimus sopii menetelmäksi tutkimukseeni, koska se tarkastelee nimenomaan kielenkäyttöä, kielen tapaa tuottaa merkityksiä ja suhdetta kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välillä. Diskurssintutkimuksella on siis yhtymäkohtia sosiaaliseen konstruktionismiin näiden piirteiden osalta. Keskeistä diskurssintutkimuksessa Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan on juurikin käsitys kielestä sosiaalisena toimintana. Diskurssintutkimuksessa on heidän mukaansa oleellista, että kielellä ei ole vain yhtä merkitystä, joka on pysyvä. Kielen merkitykset voivat siis Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan muuttua ja kieltä voi käyttää monessa eri merkityksessä tilanteitten mukaan. Kielenkäytön voidaan siis katsoa aina olevan tilanteista. Keskeistä diskurssintutkimuksessa on käsitys kielestä sosiaalisena toimintana. Tutkimuksen kohteena on siis mitä asioita kielellä tehdään ja miten. Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan kielellä on siis myös sosiaalinen luonne, joka tarkoittaa sitä, että riippuen tilanteesta, ajasta, paikasta ja tavoitteesta kielenkäyttö vaihtelee. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) korostavat erityisesti kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutuneisuutta. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) tuovat esille myös sen, että intressin kohteena ovat vallalla olevat merkitykset, marginaalissa olevat merkitykset tai kokonaan puuttuvat merkitykset ja se miksi näin on. Huomattavaa on heidän mukaansa, että nämä merkityksetkin rakentuvat tilannesidonnaisesti ja diskursiivisesti. Kieli on siis erittäin suuressa roolissa diskurssintutkimuksessa, se kertoo tavastamme olla, se kantaa perinteitä, kielen avulla myös kerromme itsestämme ja muista. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) kuvaavat kieltä resurssiksi, jonka käytölle on monia mahdollisuuksia. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Pietikäinen ja Mäntynen (2019) yhdistävät diskurssintutkimuksen sosiaaliseen konstruktionismiin, teoreettiselta viitekehykseltään. Tätä he perustelevat muun muassa kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutumisella, yhtäaikaisuudella, muokkautumisella ja monikerroksisuudella. Diskurssintutkimuksen painopiste on Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan merkityksien rakentumisessa arjessa sosiaalisesti ja kielellisesti toimimalla. Diskurssintutkimus tarjoaa heidän mukaansa tiheän kuvauksen tutkimuksen kohteena olevan ilmiön laadusta. Tiheällä kuvauksella Pietikäinen ja Mäntynen (2019) tarkoittavat sitä, että kontekstit ja merkitykset, jotka ilmiöön liittyvät pyritään kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja niitä peilataan tutkimuskysymyksiin ja teoreettisiin

käsitteisiin. Eli tutkimuksen tavoitteena on kuvata ilmiön laatua mahdollisimman tarkasti. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) toteavat, että kuten laadullisissa tutkimuksissa yleensä myös diskurssintutkimuksessa keskitytään ihmisten kokemuksiin ja merkityksellistämisen tapoihin. Merkittävyys tuloksissa nousee heidän mukaansa taas ihmisten todellisuudesta ja tutkimuksen kontekstista. Huomionarvoista Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan on, että erityisesti diskurssintutkimuksessa kontekstin merkitys on todella tärkeä. Se johtuu siitä, että konteksti on keskeinen osa teoreettisia lähtökohtia. Tutkimusprosessissa ja raportoinnissa on Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan tärkeää säilyttää tutkimuksen konteksti sekä tutkijan oma konteksti. Tutkijan kontekstilla Pietikäinen ja Mäntynen (2019) tarkoittavat sitä, että tutkija valitsee ne menetelmät ja teoriat, jotka ohjaavat näkemään tutkittavan ilmiön tietyllä lailla. Heidän mukaansa tutkijana toimimiseen vaikuttavat myös tutkijan oma suhde aineistoon ja tutkittavaan ilmiöön. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Diskurssintutkimus koostuu Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan seuraavista vaiheista: aiheen valinta, aiempaan tutkimukseen ja kirjallisuuteen tutustuminen sekä näiden pohjalta omien käsitteiden valinta ja määrittely, oman tutkimuksen tutkimusasetelman pohtiminen (tutkimuskysymykset, metodiset ratkaisut, aineiston valintaan liittyvät valinnat), aineiston analyysi ja päätelmät sekä tutkimusraportin kirjoittaminen toisin sanoen tiedon tuottaminen. He kuitenkin korostavat vielä, että prosessi ei etene vaihe vaiheelta, vaan vaiheet pikemminkin limittyvät toisiinsa. Diskurssintutkimuksessa on hyvä heidän mukaansa pitää mielessä diskurssintutkimuksen näkökulma siitä, että maailma on kielellä muokattu. Tätä noudattaen diskurssintutkijan tutkimusaiheet liittyvät merkitysten maailmaan. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) korostavat, että merkitysten maailmassa asioiden ja ilmiöiden merkityksistä käydään neuvottelua ja ne rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Diskurssintutkimuksessa tulee siis aihetta valitessa ottaa huomioon tämä taustasitoumus. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

3.3 Tutkimuksen aineisto

Aineistot ovat rajallisia. Ne ovat yksittäinen representaatio todellisuudesta. Ilmiön lopullinen selittäminen ei siis ole tutkimuksen tavoite. Aineisto ja konteksti tulee kuitenkin kuvata tutkimuksessa tarkasti. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) ottavat esiin myös aineiston valitsemisen kannalta tärkeitä seikkoja. Esimerkiksi lehtiartikkeleita käytettäessä tulee valita

millaisia artikkeleita käyttää, mistä lehdistä, miltä ajalta ja kuinka montaa artikkelia tarkastelee. Eettinen kestävyys on Pietikäisen ja Mäntysen (2019) mukaan myös syytä ottaa huomioon niin aineiston kuin koko tutkimuksenkin kohdalla. Aineiston tulee olla eettisesti kestävää myös tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta. Luotettavuuden kannalta Pietikäisen ja Mäntysen (2019) mukaan toinen olennainen asia on aineiston kontekstien tiedettäväksi tekeminen. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Mielestäni medially on suuri rooli todellisuuden ja merkitysten luoja ja rakentajana, joten on tärkeää tiedostaa millaisia kuvia se luo henkilöistä, tässä tapauksessa pääministeristä johtajana. Aineistona käytän verkossa ilmaiseksi saatavilla olevia lehtiartikkeleita. Valitsen artikkelit uutismediasta. Uutismedia siksi, että se tavoittaa yleisöä laajalti ja toimii tiedonlähteenä. Lähdin valikoimaan lehtiä tekemällä nettihakuja luetuimmista uutismedioista. Löysin netistä raportin, jossa oli toteutettu tutkimus suomalaisten mediankäytöstä (Tutkimuskeskus COMET & Reunanen, 2020). Sieltä poimin tulokset eniten käytetyistä verkkomediaista. Valitsin siitä viisi luetuinta uutismediaa seuraavaan tarkasteluvaiheeseen. Rajasin valintaani siten, että valittujen uutismedioiden täytyi olla verkossa. Tämän valinnan tein aineiston keruun sujuvuuden takia ja saatavuusongelmien välttämiseksi. Myös vallitseva koronatilanne vaikutti päätökseen, muun muassa kirjastojen vaihtelevilla aukioloilla ja käytännöillä.

Valitsemani uutismediat olivat Ilta-Sanomat, Iltalehti, Yle-uutiset, Helsingin Sanomat ja MTV-uutiset. Näistä jouduin vielä jättämään pois Helsingin Sanomat, koska heidän artikkelinsa ovat tilausmuurin takana. Eli jäljelle jäivät verkossa ilmaisesti saatavilla olevat uutismediat Ilta-Sanomat, Iltalehti, Yle-uutiset ja MTV-uutiset. Neljä eri verkkolehteä/-mediaa antaa mielestäni jo melko kattavasti erilaisia lähestymiskohtia. Ilta-Sanomaa ja Iltalehteä pidetään keltaiseen lehdistöön kuuluvina, mutta haluan ne mukaan tutkimukseen siitä syystä, että ne lukeutuvat kuitenkin eniten käytettyihin verkkomediaihin, joten näen niiden vaikutuksen merkittävänä. Verkkootikkelit on valittu aikaväliltä 26.01.2019 – 23.11.2020. Tammikuussa 2019 Sanna Marin valittiin sijaistamaan SDP:n puheenjohtaja Antti Rinnettä tämän sairausloman ajaksi. Tällöin myös media kiinnostui Sanna Marinista, joten päätin sijoittaa aikavälin alkupään sinne. Aikavälin loppupään rajaukseen vaikutti graduni aikatauluttaminen. Laitoin takarajaksi verkkootikkelien keruulle vuoden 2020

marraskuun. Aikavälin merkittävimpiä tapahtumia ovat siis Marinin valinta Antti Rinteen sijaiseksi, Marinin valinta SDP:n puheenjohtajaksi, Marinin valinta Suomen pääministeriksi sekä vallitseva koronapandemiatilanne. Verkkootikkeleiden määrä rajautui 32:een. Iltalehden verkkootikkeleita valitsin kuusi, MTV-uutisten verkkootikkeleita valitsin kahdeksan, Ylen verkkootikkeleita valitsin kymmenen ja Iltasanomien verkkootikkeleita valitsin kahdeksan.

3.4 Diskurssianalyysi aineiston analyysimenetelmänä

Aineiston analyysimenetelmänä käytän diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysiä voitaisiin kuvailla väljäksi teoreettiseksi ja metodologiseksi viitekehyykseksi (Valli, 2018). Se mikä yhdistää näitä tutkimusmetodeja ja -tekniikoita on intressi kieleen, niin kirjoitettuun kuin puhuttuun (Valli, 2018). Sen lähtökohtia ovat kielen rooli todellisuutta rakentavana ja todellisuuden sosiaalinen rakentuneisuus (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Nämä lähtökohdat tukeutuvat ja sopivat hyvin valittuun maailmankuvaan ja menetelmälliseen traditioon. Myös tutkimusaiheittani ajatellen nämä piirteet ovat olennaisia. Tavoitteena on siis kuvata, millainen johtajuuskuva mediassa rakentuu pääministeri Sanna Marinille. Analyysiprosessi voi esimerkiksi muodostua aineiston perusteellisesta lukemisesta, havaintojen etsinnästä ja merkitsemisestä, havaintojen teemoittelusta tai merkityksien muodostamisesta ja aineiston tiivistämisestä diskursseiksi (Kangas, Lämsä & Heikkinen, 2016).

Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2002) mukaan analyysissä pohdinnan kohteena on se, miten kielenkäytöllä tehdään asioita ymmärrettäväksi. Heidän mukaansa liikkeelle voidaan lähteä siitä, millaisilla sanavalinnoilla analysoitavassa tekstissä aihealuetta käsitellään. Tavoitteena on päästä tarkastelemaan kielellisiä tekoja ja sitä millaisia ne ovat, jotta päästään sisään kielenkäytön toimintaan. Kielenkäyttö nähdään siis heidän mukaansa tekemisenä. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2002) toteavat, että kaikki toimijat, jotka käyttävät kieltä ovat uusintamassa ja muuntamassa kulttuuria ja sen virtaa. Kielenkäyttö ja muu merkitysvälitteinen toiminta on diskurssianalyysin tutkimuskohde. Siinä analysoidaan tarkasti sosiaalisen todellisuuden tuottamista monenlaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen, Juhila & Suoninen, 2002, 18-20)

Pietikäinen ja Mäntynen (2019) ovat todenneet, että diskurssianalyysi on monimenetelmällistä ja monen tasoista. Tämä johtuu siitä, että se yhdistää kielenkäytön ilmiöt laajempiin konteksteihin. Analyysiä tehdään teorian ja aineiston ehdoilla, mutta ne myös antavat analyysille raamit. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) suosittelevat ennen varsinaista aineiston analyysiä kirjoittamaan kuvauksen aineistosta, sen kontekstista, määrästä, hankintatavasta, eettisistä kysymyksistä ja aineistoon liittyvistä valinnoista ja rajoituksista. Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan analyysiprosessissa diskurssintutkimuksessa ovat yhtä aikaa läsnä kielenkäyttö ja sosiaalinen toiminta. Nämä painottavat kontekstin monitasoisuutta ja keskeisyyttä. Olennaiset kontekstit tutkimuksessa ovat heidän mukaansa aineiston konteksti, tutkijan konteksti ja tutkittavien konteksti. Esimerkkinä aiheen muodostamisesta Pietikäinen ja Mäntynen (2019) mainitsevat ajankohtaiseen uutistapahtumaan ja sen mediateksteihin kiinnittymisen. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan analyysivaihe itsessään sisältää aineiston pilkkomista, purkamista, kokoamista, kytkemistä, eheyttämistä ja täydentämistä valituista teoreettisista näkökulmista. Heidän mukaansa olennaista on analysoida aineistossa rakentuvien merkityksien suhdetta sosiaaliseen toimintaan ja kontekstiin. Seuraavana vaiheena analyysiprosessissa on tulkinta. Aiemmin analysoiduista palasista pyritään heidän mukaansa löytämään yhtäläisyyksiä ja ristiriitoja. Toisin sanottuna tässä pyritään siis heidän mukaansa rakentamaan ymmärrystä, tässä ymmärryksen rakentamisessa käytetään apuna teoreettisia käsitteitä ja aiempaa tutkimusta. Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan näiden väliltä pyritään siis löytämään kytköksiä, joista lopulta muodostuvat diskurssit. Nämä eivät ole heidän mukaansa sellaisinaan olemassa aineistossa vaan tutkija nostaa ne esille tulkintatyössään, tehden perustelut valinnoilleen. Analyysissä on heidän mukaansa syytä muistaa diskurssintutkimuksen kaksoisfokus eli se, että sekä kieli että sosiaalinen toiminta ovat tarkasteltavia asioista. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Minun analyysiprosessini eteni seuraavanlaisesti: aineiston perusteellinen lukeminen, havaintojen etsintä ja merkitseminen, havaintojen ryhmittely, havaintojen teemoittelu ja lopuksi aineiston tiivistäminen diskursseiksi. Aineiston perusteelliseen lukemiseen kuului

aineiston lukeminen läpi ensin silmäilemällä, sitten huolellisesti lukien ja vielä lukien uudelleen perusteellisesti ennen havaintojen etsintää. Havaintojen etsintä ja merkitseminen sisälsi myös aineiston silmäilyä ja lukemista, mutta siten, että merkitsin ylös asiat, joihin kiinnitin huomiota. Seuraavaksi kävin vielä huomioimani asiat tarkemmin läpi ja rajasin niitä tutkimukseni kannalta olennaisiin ja kiinnostaviin havaintoihin. Merkitsin havaintoni erilliseen tiedostoon helpottaakseni työskentelyäni. Seuraavaksi listasin vielä järjestelmällisesti kaikki havaintoni, jonka jälkeen aloin tekemään niille alustavaa ryhmittelyä. Tämän jälkeen jatkoin havaintojen jaottelua tutkimukseni kannalta olennaisiin ryhmiin. Tässä vaiheessa käytin apunani taulukkomuotoilua. Sen jälkeen teemoittelin ryhmiin jaotellut havainnot. Lopuksi oli vuorossa tämän aineiston tiivistäminen diskursseiksi. Lähdin tekemään tätä tiivistämistä teemoitteluryhmien pohjalta. Pilkoin ja keräsin taas havaintoja entistä pienempiin kokonaisuuksiin ja pohdin niiden suhteita. Tämän vaiheen seurauksena yhdistin joitain teemoja toisiinsa ja jätin joitakin teemoja pois. Jäljelle jääneet teemat otin jälleen käsittelyyn ja muodostin niistä analyysiprosessini tulokset eli diskurssit.

3.5 Tutkijan positio

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta arvioitaessa on hyvä tehdä näkyväksi tutkijapositio ja omat lähtökohdat tutkimukseen. Tutkimuksessani on iso rooli minun omalla tulkinnallani, tulkitsen aineistoa ja aiempaa tutkimusta omasta näkökulmastani. Tutkimuksen tulokset ovat siis yksi tulkinta aiheesta. En pyri esittämään yhtä oikeaa totuutta vaan yhden tulkinnan tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Tutkijapositioni lähtökohtia on se, että elän Suomessa ja opiskelen johtajuutta Suomessa, Lapin yliopistossa. Tutkijana tulkintaani vaikuttavat siis omat aiemmat kokemukseni ja lähtökohtani, mukaan lukien tähänastiset työkokemukseni ja johtamisen yliopisto-opintoni. Johtamisen opinnot ovat opettaneet minulle paljon, ja ne ovat myös muokanneet ajatusmaailmaani. Tutkijana peilaan siis kaikkea uutta jo aiemmin oppimaani. Aiemmat kokemukseni vaikuttavat siihen, miten tulkitsen asioita ja miten suhtaudun asioihin. Tutkijana pyrin tietysti olemaan avoin teorialle ja aineistolle. Pyrin siihen, että lähestyn aineistoa avoimin mielin tiedostaen, mitkä ovat omat ennakko-oletukseni ja käsitykseni, jotta voin arvioida niiden vaikutusta aineiston tulkintaan. Koska analyysin tulisi olla aineistolähtöistä on mielestäni tärkeää tutkijana tiedostaa ne lähtökohdat ja ennakkokäsitykset, joita minulla itselläni tutkijana on.

3.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Koko tutkimuksen ja aineiston osalta on tärkeää ottaa huomioon eettinen kestävyys, esimerkiksi tutkimusluvut, anonyymiteetin takaaminen sekä aineiston säilyttämisestä ja käyttämisestä tehdyt sopimukset (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Tutkimuksen luotettavuuden osalta on tärkeää, että aineisto on eettisesti kestävä ja, että aineiston kontekstit ovat tiedossa (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Täytyy muistaa, että myös aineisto on rajallinen, sekin on yksittäinen representaatio todellisuudesta (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Koska aineistoni on luonteeltaan julkista ja vapaasti saatavilla olevaa, ei sen suhteen tule hirveästi esille huomioon otettavia eettisiä seikkoja. Lähtökohtana on toki kunnioitus aineistoa ja sen tekijöitä kohtaan, ilman niitä ei syntyisi koko tutkimusta.

Tärkeää on siis mielestäni tässä tapauksessa aineiston ja kontekstin tarkka kuvaus. Mitä aiempaan tutkimukseen ja teoriaan tulee, minun täytyy tutkijana kunnioittaa myös heidän työtään ja se toteutuu asianmukaisella lähteiden merkinnällä ja viittauksilla. Eettinen ja luotettava tutkimus vaatii huolellista ja tarkkaa työtä itseltäni ja arvostusta muiden tekemälle työlle. Minun on pyrittävä tekemään tutkimus oman parhaan kykyni mukaan. Valintojen perustelu ja tarkoituksenmukaisuus tulee olla myös lähtökohtana kaikessa tekemisessä. Tuon myös selkeästi esille sen, että tutkimukseni tarjoaa vain yhden tulkinnan ilmiöstä, sen ei ole tarkoitus olla lopullinen tai tyhjentävä.

4 ANALYYSI

4.1 Tutkimuksen konteksti

Tutkimukseni konteksti sijoittuu suomalaiseen yhteiskuntaan. Tarkemmin rajattuna tutkimukseni kenttä on suomalainen poliittinen konteksti. Naiset saivat Suomessa ensimmäisinä maailmassa täydet poliittiset oikeudet, ne kirjattiin lakiin vuonna 1906 (Valtioneuvosto, 2021). Vuonna 1907 ensimmäiseen eduskuntaan valittiin 19 naiskansanedustajaa (Valtioneuvosto, 2021). Miina Sillanpää oli yksi heistä. Miina Sillanpäästä tuli ensimmäinen naisministeri Suomessa vuonna 1926 (Valtioneuvosto, 2021). Suomen poliittisessa kentässä naispääministereitä on ollut suhteellisen vähän. Sanna Marin on vasta kolmas naispääministeri. Muistamme myös, että edellisten naispääministerien

kaudet eivät ole päättyneet kovin hyvin. Ensimmäinen naispääministerimme oli Anneli Jäätteenmäki. Hänestä tuli pääministeri vuonna 2003. Hänen hallituskautensa jäi vain 69 päivän mittaiseksi. Hän päätyi eroamaan pääministerin tehtävistään kesäkuussa 2003. Eron taustalla oli syytteet eduskunnan harhaanjohtamisesta ja kiihtyvä julkinen keskustelu (Valtioneuvosto, 2021). Toinen naispääministerimme oli Mari Kiviniemi. Hänet valittiin keskustan puheenjohtajaksi ja Suomen pääministeriksi vuonna 2010, kun Matti Vanhanen luopui keskustan puheenjohtajuudesta. Kiviniemen pääministerikausi kesti vuoden ja kautta leimasivat euroalueen taantuma ja kotimaassa tehdyt rakenneuudistukset (Valtioneuvosto, 2021). Sanna Marinin pääministerikautta on puolestaan leimannut vallitseva koronapandemia. Naispresidenttejä Suomessa on ollut tähän mennessä vain yksi. Tarja Halonen oli Suomen ensimmäinen naispresidentti. Hänet valittiin presidentiksi vuonna 2000, jonka jälkeen hänet valittiin myös uudelle kaudelle vuonna 2006 (Valtioneuvosto, 2021). (Valtioneuvosto, 2021)

4.2 Suurmiesdiskurssi

Ensimmäinen analyysissä esiin noussut diskurssi on suurmiesdiskurssi. Tämä tulee näkyväksi rinnastettaessa Marinia suurmiehiin ja kuninkaallisiin. Tätä diskurssia rakentavia termejä ovat palvonta, ihailu, hurmos, karisma, julkkis, johtotähti, tämän päivän Kekkonen ja kuningatar.

Kolumni: Yksi kuva paljasti pääministerin rintalastan ja sen, miten media häntä palvoo

Päinvastoin lehtien sivut ovat täyttyneet ihailusta: ”Upea voimainen”, ”Sanna Marin poseeraa ilman rintsikoita – ja se on hyvä asia”, ”Sanna Marinin kuvista syntynyt kohu korostaa pääministerin sanomaa, joka jäi kaikilta huomaamatta.”

Analyysi: Sanna Marin nosti kotikaupungissaan Tampereella demarihurmoksen, mutta kuinka kauan karismaan perustuva kuherruskuukausi kestää?

Sanna Marin puolestaan on selväsanainen ja vakuuttava mediaesiintyjä. Marinilla on myös ”lavakarismaa joukkojen edessä”, sanoo Mikko Majander.

Diskurssissa karismaattisuus tulee esiin termien ”palvonta”, ”ihailu” ja ”hurmos” kautta. Viittaus ”miten media häntä palvoo” nostaa esille median suhtautumisen Marinia kohtaan. Nettihaussa palvonnan määritelmäksi saadaan palvominen, palvelus, idolisointi ja kultti. Palvonnan tavoitteena on yleensä miellyttää sen kohdetta, eli tässä tapauksessa median tavoitteena olisi miellyttää Sanna Marinia. Myös viittauksessa ”lehtien sivut ovat täyttyneet

ihailusta” korostetaan sitä, kuinka Marin saa kehuja median taholta. Termi hurmos on myös useasti esillä verkkoartikkeleiden teksteissä. Viittaus ”Marin nosti kotikaupungissaan Tampereella demarihurmoksen”, kertoo myös karismaattisuudesta. Viittauksessa, jossa Marinilla todetaan olevan ”lavakarismaa joukkojen edessä” käytetään suoraan termiä karisma, mikä vahvistaa edelleen muiden lainausten rakentamaa kuvaa. Hän pystyy vangitsemaan yleisönsä lavakarismallaan ja vaikuttavalla esiintymisellään. Marinin suosion laajuus korostuu, kun puhutaan hänen esiintymisestään ”joukkojen edessä”. Mariniä ympäröi hurmos, hän saa huomiota joukkojen edessä ja saa isot massat kiinnostumaan itsestään. Hänen esiintymistään kehutaan ilmauksilla ”selväsanainen” ja ”vakuuttava” mediaesiintyjä.

Ratikkakeskustelu toi Tampereen kaupunginvaltuustolle kosolti kyseenalaista huomiota, mutta Sanna Marinin osakkeet se sai hurjaan nousuun. Live-lähetystä valtuuston keskustelusta seurasi yli 24 000 ihmistä. Kansalaiset ylistivät jämäkkää otetta sosiaalisessa mediassa, ja kiitosta sateli myös lehtien palstoilla.

Koronavirusta torjuva pääministeri. Brysselin huippukokouksen julkkis. Tiukka puheenjohtaja Tampereen ratikkapäätöksessä.

Kolmikon johtotähdeksi nouseminen vaatii kuitenkin myös politiikan taktista ja strategista osaamista.

Verkkoartikkelit luonnehtivat Sanna Marinin otteita jämäköiksi ja häntä johtajana tiukaksi. Vaikutelma on siis sellainen, että hänellä on homma hallussa ja hän pitelee ohjaksia käsissään, minkä voidaan katsoa nostavan tai tukevan hänen karismaansa. Viittaukset ”Brysselin huippukokouksen julkkis” ja ”Marinin osakkeet se sai hurjaan nousuun” kertoo karismasta sitä kautta, että Marin sai paljon sekä kansallista että kansainvälistä huomiota. Lainauksessa käsitelty live-lähetys, jolla oli paljon seuraajia, oli Marinille hyppy positiiviseen julkisuuteen hänen jämäkän johtajuutensa ansiosta. Karismaan liittyvä viittaus tulee esiin vielä kolmikon johtotähdeksi tituleerauksessa. Nettihauulla löytyvän sanakirjan mukaan johtotähti voidaan merkityksellistää esimerkiksi malliksi, ohjenuoraksi tai toimintatavaksi. Eli Mariniin viitataan esimerkillisenä henkilönä. Johtotähteys voi merkityksellistyä myös siten, että Marin on niin karismaattinen, että hän loistaa vielä muita tähtiä kirkaammin. Johtotähti-ilmaisua käytetään joskus myös viitatessa autoihin. Mercedes-Benz on automaailman johtotähti. ”Mersun” kohdalla tämä ilmaisu viittaa siihen, että Mersut ovat autojen aatelia. Eli Marinin kohdalla tästä voisi vetää sen johtopäätöksen,

että hän on poliitikkojen aatelia, korkeinta kastia. Tätä tukee Time-lehden tekemä juttu, jossa Sanna Marinia otetaan esille nousevana johtajana (Solberg, 2021).

Marin on ollut esiintyessään todella vakuuttava ja on hienoa saada naisvoimaa ylimmälle pallille, Puustinen sanoo.

Pääministeri Marin on mestari median käytössä; hän on saavuttanut jopa ikonisen aseman, johon hyvin harva poliitikko yltää.

Lehden mukaan Suomen milleniaalipääministeri on saanut eniten kehuja tyylikkäästä toiminnastaan paineen alla, vaikka hän on suhteellisen kokematon.

Historia on täynnä mahtimiehiä ja suurmieheksi miellettyjä henkilöitä. Suomen tasolla etujoukoissa ovat Kekkonen ja Mannerheim. Suurmiehet muistetaan myös aikojen kuluttua. Marinin kohdalla yhdessä lainauksessa käytetään ilmaisua ”naisvoimaa ylimmälle pallille”. Tulee mielikuva, että on historiallista, kun saadaan naisvoimaa näin korkealle. Marinin kuvaillaan saavuttaneen myös ”ikonisen” aseman, johon harva poliitikko yltää. Eli tässäkin lainauksessa asian ainutkertaisuutta korostetaan. Ikonisia henkilöitä mietittäessä tulee ajatelleeksi myös historiallisesti merkittäviä tai ikimuistoisia ja kunnioitettavia persoonia. Viittauksessa ”saanut eniten kehuja tyylikkäästä toiminnastaan paineen alla” nostetaan esille Marinin hyvä paineensietokyky. Kyky toimia paineen alla on siis keskeistä Marinin kohdalla, mikä tekee hänestä verrannollisen Kekkoseen. Kekkosellahan oli tunnetusti hyvä paineensietokyky.

Marin tuntee erittäin hyvin median logiikan ja osaa käyttää sitä edukseen. Hän heittää ilmoille ärsykeitä, joihin media ei voi olla tarttumatta. Sanna Marin on tämän päivän Kekkonen.

Twitterissä muistutettiin, että presidentti Urho Kekkonen poseerasi aikoinaan muotikuvassa.

Vaikka ei olisi elänyt sitä aikaa, kun Kekkonen on ollut politiikan johdossa, on hänen vaikutuksensa tuntenut vielä myöhemminkin. Kekkonen nousee esille usein ihmisten puheissa. Hänen legendaariset lausahduksensakin, kuten ”Saatanan tunarit” ja ”Eiköhän tämä tästä lutviudu” tuntuvat jääneen elämään ihmisten mieliin. Puhutaan siis henkilöstä, joka on jättänyt jälkensä ihmisten mieliin ja muistikuviiin. Marinia verrataan verkkoartikkeleissa Kekkoseen useammassa lainauksissa. Hänen jalkaansa asetellaan siis suuria saappaita verkkoartikkeleiden luomissa mielikuvissa. Marinin kuvataan lainauksissa olevan ”tämän päivän Kekkonen”. Vertaus nostetaan esille erityisesti Marinin mediankäsitelytaidoista puhuttaessa. Myös Marinia koskeneessa jakkukuvakohussa

nostetaan esille Kekkonen, joka poseerasi myös aikoinaan muotikuvassa. Marin merkityksellistetään siis suurmieheksi Kekkonen kautta.

Että naisilla on oikeus esiintyä kuvissa näin, koska olemme katsoneet puolialastomia miehiä saunoissa. Muistamme esimerkiksi Kekkos-kuvat.

”Kun miespoliitikot golffaa ja saunoo ja bilettää, ei ketään kiinnosta. Kun nainen on ottanut hetken sille, että kuvataan kauniina ja vahvana ja yhden meidän tunnetuimpien korumerkkien kanssa lehteä varten, niin kaikki sekoaa...”

Verkkoartikkeleiden tekstit Marinin kuvakohusta ja historian Kekkos-kuvista rakentavat myös vastakkainasettelua miesten ja naisten välillä. Marin esiintyi kuvassa mustassa jakussa, kaulassaan Kalevala-korun kaulakoru. Kohu syntyi verkkoartikkelien mukaan erityisesti siitä, että Marinilla ei ollut jakun alla paitaa, vaan hänen rintalastansa oli paljaana. Asetelma kuulostaa siis siltä, että jos Kekkonen on aikanaan tehnyt näin, niin kyllä Marinillakin on oikeus. Marin ja Kekkonen rinnastetaan siis toisiinsa myös näissä lainauksissa. Tämän kohdalla tulee kuitenkin pohtineeksi sitä, että onko suurmiehillä enemmän vapauksia näyttää kuvissa paljasta pintaa kuin ”suurnaisilla”. Miesten alastomuus, saunominen ja biletys eivät herätä enää kohua tai hämmennystä tai kuten teksteissä todetaan ”ei ketään kiinnosta”, mutta kun nainen valitsee esiintyä muotikuvassa ”kaikki sekoaa”.

Ja ennen presidentiksi tuloaan Mannerheim nähtiin hevosen selässä alasti.

Nykyään poliitikot valokuvataan ilman rintaliivejä. Ennen vanhaan tulevat poliitikot istumassa munasilleen hevosen selässä. #Marin #Mannerheim pic.twitter.com/lcS0uMimDJ

Toinen suurmies, joka nousee esille Marinaa käsittelevissä verkkoartikkeleissa on Mannerheim. Viittaus Mannerheimiin nousee myös esille kuvakohua käsittelevissä verkkoartikkeleissa. Lainaukset nostavat esille otoksen alastomasta Mannerheimista hevosen selässä. Tätä otosta verrataan sitten Marinin rintaliivittömään kuvaan. Tässäkin nousee esiin siis sama ajatus, että ovatko suurmieheydessä alastomuuden rajat sukupuolittuneet. Suurmies voi esiintyä, vaikka alasti ilman suurta kohua, mutta kun ”suurnaisella” ei näytä olevan mitään jakun alla on kohu valmis.

Kymmenessä kuukaudessa Sanna Marinista on ehtinyt tulla maan äiti. Koronakriisin aikana hän on ilmestynyt tuon tuosta televisioon kertomaan, että ”nyt ei ole aika tavata mummoa tai lähteä mökille”.

Mariniin viitataan myös tiukkana äidillisenä hahmona, viitaten hänen korona-aikaiseen viestintäänsä. Hänen kerrotaan ilmestyneen usein televisioon kertomaan mitä ei saa

milloinkin tehdä. Mielikuva on siis sellainen, että hän ohjeistaa koko Suomen kansaa. Maan äiti vertaus merkityksellistyy siis eri tavalla, kuin joskus Tarja Halosen kohdalla, jolloin se korosti erityisesti johtamisen pehmeitä puolia. Marin kuvataan kuria pitävänä äitihahmona. Tämä merkityksellistyy suurmieheyteen nimenomaan isyyden kautta. Suurmiehiin on viitattu isähahmoina tai isällisinä hahmoina. Marinin kohdalla äitihahmona olo on myös enemmän tällaista suurmiehiin liitettävää isällisyyttä kuin lempeää Muumimammaa.

Marinin edessä avautuu kuningatartie. Helppoa hänellä ei tule olemaan.

...Sanna Marin (sd) on nostettu Euroopan epäviralliseksi ”koronakuningattareksi”, mutta titteli voi olla ennenaikainen...

Kuninkaallisia meillä Suomessa ei ole, mutta verkkoartikkelit leikittelevät vertauksilla kuninkaallisiin Marinin kohdalla. Hänelle kuvaillaan avautuvan kuningatartie. Kielikuvalla voidaan viitata hänen hohdokkaaseen nousuunsa politiikan huipulle. Myös koronatoimien kohdalla hänelle asetellaan verkkoartikkelien luomissa kuvissa koronakuningattaren tittelä, viitaten Suomen koronatoimiin ja niiden onnistuneisuuteen. Kuningatartie voi myös merkityksellistyä siten, että Marin on päässyt huipulle ilman suurempia ponnisteluja politiikassa. Eli kuten kuningattaren asema siirtyy syntyperän mukaisesti, ilman että täytyy itse nähdä tämän eteen vaivaa. Koronakuningatarilmauksen kohdalla merkityksellisyyttä on haastavampaa pohtia, mutta ehkä se voisi kuitenkin liittyä siihen ihailuun ja seuraamiseen, jota kuninkaallisiin voidaan liittää.

Vuoden 2017 kuntavaaleissa Marin nousi Tampereen äänikuningattareksi.

Äänikuningatar olisi siihen luonteva valinta, mutta hän vietti kuntavaalien jälkeisen viikon viimeistelemällä pormestarimallia käsittelevää hallintotieteiden graduaan. Marinin oli päätettävä, haluaako hän keskittyä valtakunnan politiikkaan vai lähteä johtamaan isoa kaupunkia.

Marin oli Pirkanmaan äänikuningatar. Kukaan muu ei vaalipiirissä päässyt yli kymmenen tuhannen äänen. Taakse jäivät vaalipiirissä oman puolueen entiset ministeritkin.

Marinin pärjääminen kuntavaaleissa nostetaan myös esille kuningatar-teemaisesti. Häntä tituleerataan useaan otteeseen äänikuningattareksi. Itsellä ensimmäisenä mieleen tulee tavanomaisempi ilmaisu eli ääniharava, jolla viitataan vaaleissa paljon ääniä saaneeseen henkilöön. Googlehaussa ääniharavalle löytää nettisanakirjojen selityksen, mutta äänikuningattarelle ei. Ääniharava-termillä haettaessa esille nousee ensimmäisenä Sauli Niinistö, Jussi Halla-Aho, Li Andersson ja Laura Huhtasaari. Äänikuningatar-termillä haettaessa hakutuloksissa nousee esille Sari Essayah ja Li Andersson. Ääniharava ei ole siis

vain miesten kohdalla käytetty ilmaisu, joten pohdinnan arvoista on, mikä määrittää sen, milloin käytetään mitään termiä. Marinin kohdalla on kuitenkin valittu selkeästi kuningatarilmaus. Äänikuningatar-ilmauksessa on sanana selvästi enemmän hohdokkuutta verrattuna ääniharavaan. Jos pohdin sanoja kuningatar ja harava tässä yhteydessä, tulee mieleen ajatus, että harava on huhkinut jokaisen saamansa äänen eli ”lehden” eteen, kun taas kuningatar on ikään kuin itseoikeutetusti valittu tehtävänsä.

4.3 Pragmaattisuusdiskurssi

Toinen diskurssi käsittelee Marinin pragmaattisuutta. Pragmaattisuus tulee näkyväksi Marinia luonnehtivissa adjektiiveissa (esim. käytännönläheisyys ja robottimaisuus), sekä kuvauksissa hänen toimintatavoistaan (esim. järjestely ja organisointi). Muita diskurssia rakentavia termejä ovat despotti, suorasanaisuus, rauhallisuus, tiukkuus, älykkyys, viileys ja työnarkomaanisuus.

Poliitikkona Marin on osoittautunut pragmaatikoksi.

”NO NIIN, hoidetaanpa tämä nyt taas tästä”. Suomen uuden pääministerin Sanna Marinin (sd) kerrotaan suhtautuvan hallituksen syliin tiheään tippuviin haasteisiin käytännönläheisesti.

Mulle auttaa ajattelun selkeyttämisessä siivoaminen. Järjestän ja organisoin asioita järjestykseen.

Marinin kanssa neuvottelutilanteissa ollut kuvaa tätä viimeiseen pisaraan asti systemaattiseksi työssään. –Marin on selkeästi Antti Rinnettä strukturoidumpi, hyvä organisoimaan ja palastelemaan asioita, toinen kommentoi.

Kansliassaan Marin vaatii virkamiehiltä topakkaa toimintaa ja papereiden on kuulemma parempi olla enemmän kuin kohdallaan. Ehkä siitä syystä sihteeriporukka on antanut hänelle koodinimen ”despotti”.

Verkkoartikkeleiden sanavalinnoissa korostuvat termit ”organisointi”, ”järjestys” ja ”käytännönläheisyys”. Käytännönläheisyyteen viitataan Marinin suhtautumisella ”syliin tippuviin haasteisiin”, sekä hänen tavallaan käsitellä ajatuksia siivoamalla. Siivous tuo mieleen arjen ja arkisuuden. Marinin tapa käsitellä ajatuksiaan siivoamisen lomassa, luo kuvaa käytännönläheisestä lähestymistavasta asioiden käsittelyssä. Viittaukset ”kuvaa tätä viimeiseen pisaraan asti systemaattiseksi työssään” ja ”järjestän ja organisoin asioita järjestykseen” rakentavat kuvaa todella huolellisesta ja organisoivasta työntekijästä.

Käytännönläheisen henkilön ajatellaan helposti nojautuvan ongelmanratkaisussaan käytäntöön ja kokemukseen, mikä näkyy Marinin kohdalla tavassa käsitellä ajatuksiaan siivoamalla. Mariniin viitataan verkkoartikkeleiden teksteissä myös sanalla ”despootti”. Netin sanakirjahaku määrittelee despootin hirmuvaltiaaksi, julmuriksi, diktaattoriksi ja tyranniksi. Despoottisuuden kuvaillaan viittauksessa liittyvät siihen, kuinka hän vaatii sihteereiltään ehdotonta järjestelmällisyyttä ja topakkuutta. Tämä yhdistyy selvästi myös aiempiin viittauksiin, jossa Marin kertoi siivotessaan järjestelvänsä ja organisoivansa ajatuksiaan. Näitä ominaisuuksia pidemmälle pohtiessa tulee mieleen jonkinlainen kontrollin tarve, tarve sille, että kaikki asiat ovat juuri oikeassa järjestyksessä. Marinin organisoimisen ja järjestelyn tarve tuntuu siis viittausten perusteella ulottuvan myös hänen kanssaan työskenteleviin ihmisiin, jopa hieman negatiivissävytteisesti, kun mietitään valittua termiä ”despootti”.

Valtuuston puheenjohtajana toiminutta Marinia keuhuttiin niin mediassa kuin kansan kesken suorasanaiseksi ja vakaaksi johtajaksi.

Twitter-keskusteluissa Marinin päättäväisyyttä ja suoruutta on kuvailtu hämäläiseksi ominaisuudeksi.

Sanna on suora ihminen. Jos hänellä joku kanta on, niin ei hän jää piruetteja tekemään, vaan hän menee suoraan asiaan, eräs demarilähde kuvailee.

Mitä enemmän on tilanteita päällä ja mitä enemmän painetta tulee, sitä rauhallisemmaksi mä vetäydyn.

Marin on ulkoisesti rauhallisen itsevarma poliitikko kuten yleisö kuluneen viikon esiintymisistä on huomannut.

Hän on sellainen rauhallinen ja ratkaisukeskeinen, Markus Räikkönen kuvaili.

”Suorasanainen”, ”vakaa”, ”rauhallinen” ja ”päättäväinen” ovat sanoja, jotka toistuvat myös verkkoartikkeleiden teksteissä. Marinin kohdalla suoruus mielletään positiiviseksi ominaisuudeksi, mitä tukevat viittaukset ”Marinia keuhuttiin niin mediassa kuin kansan kesken suorasanaiseksi” ja ”ei hän jää piruetteja tekemään, vaan hän menee suoraan asiaan”. Pohdittaessa viittausta ”ei hän jää piruetteja tekemään” pidemmälle, tulee ajatelleeksi poliitikkojen puhetapaa yleisesti. Aika usein kuulee puhuttavan siitä, kuinka poliitikoilta ei saa suoraa vastausta mihinkään vaan hyvinkin ympäröivään vastauksen. Eli Marinin kohdalla tämä voitaisiin tulkita siten, että hän on hyvin poikkeuksellinen poliitikko puhetavaltaan, koska hän ei jää kiertelemään ja kaartelemaan. Marinin kohdalla suorasanaisuus merkityksellistyy siis rehelliseen ja avoimeen keskustelukulttuuriin. Hän ei

välttele aiheita niitä kiertelemällä. Kiinnitin huomion myös siihen, että terminä oli nimenomaan ”suorasanainen” tai pelkkä ”suora”, eikä suorapuheinen. Suorasanaisuus tai suorapuheisuus voidaan merkityksellistää myös eri tavalla kuin tässä tapauksessa. Suorapuheisuus voidaan merkityksellistää myös negatiiviseksi ominaisuudeksi. Suorapuheisen voidaan ajatella menevän liian pitkälle töksäytellessään mielipiteitään tarpeettoman rehellisesti. Onko käytetyt termit siis valittu tarkoituksella? Päätäväisyyden voi yhdistää horjumattomuuteen ja määrätietoisuuteen. Vakaan sanakirjamääritelmässä toistuu päätäväisyyteen liitettävä horjumattomuus, sekä rauhallisuus. Rauhallisuuteen viitataan myös suoraan verkkoartikkeleiden teksteissä. Esimerkiksi kuvattaessa Marinin paineensietokykyä ja paineen käsittelyä viittauksessa ”mitä enemmän painetta tulee, sitä rauhallisemmaksi mä vetäydyn” korostuu taipumus rauhallisuuteen. Rauhallinen määritellään sanakirjoissa mieleltään ja luonteeltaan tyyneksi, ja muutenkin tasapainoiseksi ja hätäilemättömäksi. Huomattavaa on myös esille otettava ”hämäläisyys”. Hämäläisyyteen liitetään useita stereotyyppioita, kuten esimerkiksi sitkeys, hitaus, vakaus, sisäänpäin lämpiäväisyys ja käytännöllisyys. Näissä termeissä ei voi olla huomaamatta yhtäläisyyksiä Marinista käytettyjen termien kanssa.

Marin sai valtuuston puheenjohtajana nopeasti tiukan johtajan maineen joidenkin valtuutettujen parissa.

Tunnen Sannan jo opiskeluajoilta. Hän on voimakastahtoinen ja intohimoinen poliitikko. Arvostan, että hän on ministerinä osallistunut myös Tampereen kaupunginvaltuuston kokouksiin, sanoo puolestaan keskustan pirkanmaalainen kansanedustaja Jouni Ovaska.

Hillitty ja rauhallinen Marin on kuitenkin väläyttänyt myös napakampaa puoltaan. Esimerkiksi vuonna 2016, kun hän pisti ruotuun ratikkahankeesta alkaneen pitkän vatvomisen. Marinin rivakat otteet nousivat tuolloin some-kansan suosioon ja uutisiin.

Hallituspuolueista kuvataan, ettei Marinin ylitse neuvotteluissa kävellä. Hän osaa tarvittaessa olla ”sairaana tiukka”. (eräs hallituslähde)

Hänessä on johtaja-ainesta, mutta en tiedä vielä, kuinka hyvin hän pystyy tekemään kompromisseja. (ei nimeä)

”Tiukka”, ”voimakastahtoinen” ja ”napakka” nämä sanat liitetään Mariniin verkkoartikkeleiden teksteissä. ”Tiukan johtajan maineen” ja ”sairaana tiukka” rakentavat diskurssissa kuvaa kovasta johtajuudesta. Luonnehtimiset voimakastahtoiseksi ja napakaksi tukevat merkityksellistämistä tiukaksi. Viittauksiin paneutuessa huomaa, että uutiset ja some-kansa ovat pitäneet näistä Marinin napakoista otteista, mutta kollegoiden kohdalla

positiivisten kannanottojen lisäksi kuullaan myös negatiivisia. Tämä mielikuva tulee esiin viittauksissa ”sai...tiukan johtajan maineen”, ”ettei Marinin ylitse neuvotteluissa kävellä” ja ”sairaana tiukka”. ”Sairaana tiukka” voidaan tulkita negatiivissävytteiseksi, koska se liitetään ajatukseen, että Marinin yli ei neuvotteluissa kävellä. Tämä merkityksellistää tiukkuuden joustamattomuudeksi. Viittaus ”en tiedä vielä, kuinka hyvin hän pystyy tekemään kompromisseja” ei ole myöskään positiivissävytteinen ja tukee vaikutelmaa joustamattomuudesta. Tässä tulee pohtineeksi myös aiemmin esille noussutta viittausta ”despootti”, joka loi myös osaltaan kuvaa Marinista melko joustamattomana.

Kollegat kuvailevat Sanna Marinia älykkääksi ja hyväksi esiintyjäksi, mutta viileäksi etäisemmille kollegoille.

Hän on älykäs ja nopea oppimaan ja edustaa puhtaasti Sdp:n arvoja, Marinin kotiseutuja edustava Pirkanmaan puoluevaltuustoryhmän puheenjohtaja Aila Dünder-Järvinen suitsutti.

Hän ei ole erityisen ulospäin suuntautunut, vaan viileän oloinen. Hänellä on tietty suojaus päällä, kontaktin saaminen ei ole ihan helppoa. (hallituspuolueen kansanedustajakollega, ei nimeä)

Viittaukset ”älykäs” ja ”nopea oppimaan” jatkavat diskurssissa Marinin luonteenlaadun määrittelyä. Nopea oppimiskyky tukee tässä mielikuvaa älykkyydestä. Älykkyyteen yhdistetään usein stereotyyppioissa epäsosiaalinen luonne, Marinin kohdalla tämä tulee esille, kun häntä kuvaillaan ”viileäksi”. Nettihaussa tulee vastaan artikkeli, jossa myös Katri Kulmunia kuvaillaan älykkääksi ja poikkeuksellisen epäsosiaalisesti poliitikoksi. Marinia koskevissa viittauksissa; ”kuvailevat...viileäksi etäisemmille kollegoille”, ”kontaktin saaminen ei ole ihan helppoa” ja ”hän ei ole erityisen ulospäin suuntautunut” rakentuu kuva vaikeasti lähelle päästävästä henkilöstä. Diskurssissa rakentuu siis kuva älykkäästä, mutta etäisestä henkilöstä. Huomionarvoista on kuitenkin, että samalla kun Marinia kutsutaan ”viileäksi”, hänen esiintymistaitojaan kehitetään, eli esiintymisissään hän kuitenkin tuntuu tavoittavan yleisönsä, vaikka kollegoilla onkin hankala saada häneen kontaktia.

IS selvitti, millainen johtaja Sanna Marin on: Tiukka, kulmikas ja liki työnarkomaani pääministeri ”painaa asioita kuin robotti”

Marin painaa asioita kuin robotti. Ihmisenä hän on hieman kulmikas luonne, mutta järjestelmällinen prosessi-ihminen, eräs hallituspuolueen edustaja kuvailee.

Marinin kerrotaan tekevän valtavasti töitä, osa puhuu jopa työnarkomaniasta. Pääministeri viettää viikostaan ainakin päivän Tampereella perheensä parissa ja keskittyy silloin pieneen Emma-tyttäreeensä ja perhe-elämään. Näinä päivinä hän ei roiku tarpeettomasti puhelimesta

hoitamassa tai kirittämässä asioiden hoitoa. – Silloin kun hän on Helsingissä, hän tekee aivan julmetusti töitä.

Mä teen yleensä töitä siihen asti, että menen nukkumaan. Viimeisenä luen vielä viimeiset sähköpostit.

”Marin painaa asioita kuin robotti”, viittaus rakentaa kuvaa konemaisesta henkilöstä. Robotilla ei ole tunteita, robotti ei väsy ja robotin voi korjata sen rikkoutuessa. Joissakin määritelmissä robotin kuvataan olevan mikä tahansa laite, jolla korvataan ihmistyövoima. Robottivertauksen lisäksi Marinaa kuvaillaan verkkoartikkeleissa ”kulmikkaaksi”, ”työnarkomaaniksi”, ”järjestelmälliseksi” ja ”prosessi-ihmiseksi”. Kulmikkaalle ei löydy suoranaista määritelmää. Kulmikkuuteen voisi kuitenkin Marinin kohdalla yhdistää aiemmin esille nousseet termit joustamattomuus ja suorasanaisuus. Kulmikkuudesta tulee mieleen myös terävät kulmat ja niistä taas tulee mieleen piikikkyys. Tämän voisin yhdistää aiemmin esille nousseisiin kuvailuihin Marinista vaikeasti lähestyttävänä ja etäisenä. Nämä ominaisuudet yhdessä voi liittää kuvaukseen Marinista persoonaltaan viileänä. Viileys ja robottimaisuus tukevat myös toisiaan luomalla vaikutelmaa tunteettomuudesta. Diskurssissa nousee esille myös työnarkomaanisuus. Työnarkomania yhdistyy yleisesti vaativassa asemassa oleviin miesjohtajiin. Marin on myös tässä tapauksessa poikkeuksellinen, hän on nainen, äiti, johtaja, poliitikko ja työnarkomaani. Viittaus ”pääministeri viettää viikostaan ainakin päivän Tampereelle perheensä parissa” kertoo, kuinka vähän aikaa Marin ehtii olemaan perheensä kanssa. Myös viittaus ”mä teen yleensä töitä siihen asti, että menen nukkumaan” vahvistaa kuvaa paljon töitä tekevästä henkilöstä. Tässä kohtaa tulee pohtineeksi sitä, että Marinin kohdalla äitiyden ja huippupoliittikkouden yhdistämistä ei kyseenalaisteta tai problematisoida millään tavalla. Uran ja äitiyden yhdistäminen on ollut kuitenkin pitkään polttava puheenaihe. Onko johtajuuteen ja äitiyteen liitettävä puhetapa siis muuttumassa?

4.4 Rajojen rikkoja -diskurssi

Kolmas diskurssi on rajojen rikkoja -diskurssi. Marinin rajojen rikkominen tulee diskurssissa näkyväksi usealla eri tavalla. Diskurssia rakentavia termejä ovat vaatimattomuus, vähävaraisuus, työväenluokkaisuus, keskinkertaisuus, arvot, naispääministeriys, pääministerin rooli ja miespääministeriys.

Suomen uusi pääministeri Sanna Marin, 34, pääsi lukioon rimaa hipoen, kasvoi kahden äidin kodissa eikä uskaltanut ottaa opintolainaa: "En luottanut siihen, että pystyn maksamaan sen takaisin"

Marin on puhunut julkisuudessa perheensä vaatimattomista lähtökohdista. Marinin äiti kasvoi lastenkodissa ja naisen mukaan suku "on surullisia tarinoita täynnä kuten monella muullakin suomalaisella". Marinin vanhemmat erosivat, kun hän oli vain muutaman vuoden ikäinen. Vähävaraista ja työväenluokkaista perhettä repi isän alkoholismi. Sitten äiti löysi uuden rakkauden ja Marin kasvoi sateenkaariperheessä.

34-vuotias Sanna Marin kasvoi sateenkaariperheissä vaatimattomissa oloissa, oli keskinkertainen oppilas ja teki opintojen ohella töitä Sokoksella myyjänä. Seuraavaksi hänestä tulee Suomen pääministeri.

Marinin vaatimaton tausta tulee esille verkkoartikkeleiden teksteissä todella useasti. Marinin perhettä repi isän alkoholismi. Marinin vanhemmat erosivat, kun hän oli vain muutaman vuoden ikäinen. Perhe oli vähävarainen ja työväenluokkainen. Marin ei uskaltanut ottaa opintolainaa, koska ei uskonut pystyvänsä maksamaan sitä takaisin, joten hänen täytyi työskennellä opintojensa ohella myyjänä Sokoksella. Lainanottamattomuuden taustavaikuttimina luultavasti olivat siis nimenomaan perheen varallisuuteen liittyvät asiat. Myyjän työ Sokoksella rinnastetaan vaatimattomuuteen viittauksissa. Hänen täytyi työskennellä, koska ei luottanut lainan takaisinmaksukykyynsä. Muistamme myös, kuinka Viron sisäministeri Mart Helme nostatti kohun ihmettelemällä, miten myyjätyöstä voi tulla pääministeri.

Marinin opiskeluihin viitattaessa hänestä puhutaan ”keskinkertaisena oppilaana”. Tämä rakentaa kuvaa Marinista ”taviksena”. Hänen myös sanotaan päässeen ”lukioon rimaa hipoen”. Tämän voi merkityksellistää siten, että halutaan edelleen korostaa tavanomaisuutta ja sitä, että ei tarvitse olla huippuälykäs päästäkseen huipulle. Rakennetaan siis ajatusta siitä, että kaikilla on mahdollisuus. Samalla tämä voi olla samaistumispuheen luomista seuraajiin ja yleisöön. Marin kuvailee myös sukunsa olevan ”surullisia tarinoita täynnä kuten monella muullakin suomalaisella”. Tämä viittaus luo myös mielikuvaa samaistumispuheen rakentamisesta muihin vaikeuksiin tai surua kohdanneisiin (eroperhe, alkoholismi, vähävaraisuus, suvun surulliset tarinat). Kun nämä edellä mainitut asiat yhdistää, voi ajatella, että diskurssissa rakentuu eräänlainen tuhkimotarina. Marin on ponnistanut vaatimattomista perheoloista ja keskinkertaisesta koulumenestyksestä vallan keskiöön. Toisin sanottuna vähävaraisesta ja työväenluokkaisesta perheestä pääministeriksi.

Suomen uusi pääministeri kasvoi sen sijaan vaatimattomissa oloissa, oli sukunsa ensimmäinen lukion käynyt ja työskenteli opintojen ohella Sokoksen myyjänä. Ranskasta katsoen se on suorastaan vallankumouksellista.

Olen perheeni ensimmäinen ylioppilas. Ensimmäinen korkeakouluun päätenyt. Kiitos suomalaisen hyvinvointivaltion sekä kannustavien ja vaativien opettajien.

Kuten edelliset kappaleet toivat esille Marinin perheolot olivat vaatimattomat ja hän oli keskinkertainen oppilas. Diskurssissa tulee näkyväksi se, ettei Marinin nousu pääministeriksi ollut itsestään selvää. Viittaukset ”sukunsa ensimmäinen lukion käynyt” ja ”perheeni...ensimmäinen korkeakouluun päätenyt” korostavat sitä, että tämä reitti ei ollut odotetuin reitti edetä Marinin kohdalla. Vähävaraisuus, työväenluokkaisuus, keskinkertainen opiskelumenestys ja myyjänä työskentely nostetaan esille siinä valossa, että niiden yhdistyminen pääministeriyteen tai pääministeriin on poikkeuksellista. Tämä korostuu erityisesti viittauksessa ”Ranskasta katsoen se on suorastaan vallankumouksellista”. Mutta toisaalta verkkoartikkelit rakentavat näkökulmaa siitä, että suomalainen hyvinvointivaltio ja kannustavat opettajat ovat mahdollistaneet tällaisen nousun. Yksi merkitys voisi siis olla, että Suomessa tavallisellakin henkilöllä on mahdollisuus päästä jopa aivan politiikan huipulle asti riippumatta siitä, minkälaisista perheoloista on lähtöisin.

Marinista SDP saa yhden kaikkien aikojen vasemmistolaisimmista puheenjohtajistaan. Ylen vaalikonevastauksista selviää, että hän suhtautuu penseästi julkisten palvelujen yksityistämiseen, ei perusta perinteisistä arvoista ja kannattaa eutanasiaa.

Marin on sateenkaariperheen lapsi ja kasvoi kahden äidin kanssa. Hän kertoo verkkosivuillaan, että ihmisoikeudet, tasa-arvo ja ihmisten yhdenvertaisuus ovat hänen moraalikäsitteensä perusta.

Lapsuuteeni ja nuoruuteeni ei kuulunut materiaalista yltäkylläisyyttä, mutta rakkautta ja tavallista arkea kylläkin. Siitäkin huolimatta, että olen kasvanut sateenkaariperheessä. Tämä voi tulla joillekin konservatiiveille suurena järkytyksenä, hän taustoitti.

Diskurssissa rakentuu kuva Marinista myös perinteisten arvojen uudistajana. Viittauksessa sanotaan, että Marin ei perusta ”perinteisistä” arvoista ja kannattaa ”eutanasiaa”. Perinteisten arvojen (koti, uskonto, isänmaa) tilalle tulee ”ihmisoikeudet, tasa-arvo ja ihmisten yhdenvertaisuus”. Verkkoartikkeleiden teksteissä nousee myös usein esille Marinin kasvaminen ”sateenkaariperheessä”. Se nousee teksteissä niin usein esille, että siihen ei voi olla kiinnittämättä huomiota. Herää kysymys, miksi se halutaan nostaa esille niin usein. Vaikka yleisesti puhutaankin, että seksuaalivähemmistöt eivät Suomessa olisi enää uutinen,

niin sitä korostetaan kuitenkin niin paljon, että tuntuu kuin se haluttaisiin nostaa tieteen tahtoen puheenaiheeksi. Tämä voi merkityksellistyä siten, että emme ole kuitenkaan vielä täysin tottuneita sateenkaariperheisiin, vaikka niin haluttaisiin uskoa. Toisaalta se voi merkityksellistyä myös siten, että Marin on halunnut itse korostaa tätä asiaa ja tuoda sitä puheenaiheeksi. On myös mahdollista, että se on median sensaatiohakuisuutta.

Verkkoartikkeleiden teksteissä Marin kuvailee arkeensa kuuluneen lapsuudessa ”rakkautta” ja ”tavallista arkea”, huolimatta siitä, että hän on kasvanut ”sateenkaariperheessä”. Tämä rakentaa kuvaa siitä, että halutaan näpäyttää tai tuoda esille, että sateenkaariperhe on ihan yhtä hyvä kuin tavalliseksi mielletty perhe. Koetaan tarpeelliseksi korostaa sitä, että myös sateenkaariperheissä on ”tavallista arkea” ja ”rakkautta”. Tulee siis mielikuva siitä, että halutaan todistella epäilijöille jotakin. Mielikuvaa tukee myös viittaus ”tämä voi tulla joillekin konservatiiveille suurena järkytyksenä”. Toki tämä voi merkityksellistyä myös siten, että halutaan puolustaa sateenkaariperheitä ja tuoda niitä näkyvämmäksi. Diskurssi rakentaa Marinista kuvaa modernien arvojen puolesta puhujana ja sateenkaariperheyden normalisoijana.

Marinista tulee myös Suomen historian vasta kolmas naispääministeri.

Marinin hallitus kertoo toisekseen politiikan kaivatusta uudistumisesta. Johtotehtäviin nousevat ne, joilla on tarvittavat kyvyt – sukupuolesta ja iästä riippumatta.

Pohditaan esimerkiksi, miksi hän puhuu lapsihaaveistaan naistenlehdissä tai millaisia kuvia hänestä otetaan. Se on ihan tietoinen teko, että kolmekymppiset naiset tekevät poliittisiksi areenoiksi myös sellaisia asioita, joita ei ole tavattu pitää poliittisina.

Kolmas asia, jonka suhteen diskurssi rakentaa kuvaa Marinista rajojen rikkojana liittyy sukupuoleen ja ikään. Suomen historian ”vasta” kolmas ”naispääministeri” rakentaa kuvaa historiallisesta ja poikkeuksellisesta valinnasta. Se myös kertoo, kuinka vähän meillä on ollut naispuolisia pääministereitä. Keneltäkään ei jäänyt varmasti huomaamatta kansallinen ja kansainvälinen mediamyllerrys ja hypetyt Marinin ympärillä. Verkkoartikkeleiden teksteissä rakentuu mielikuva politiikan uudistumisesta Marinin hallituksen myötä. Uudistumisella viitataan siihen, että tämä hallitus edustaa jotain aiemmasta poikkeavaa ja tekee uusia areenoita poliittisiksi. Aiemmasta poikkeavaa voisi todeta olevan esimerkiksi hallituksen ikä- ja sukupuolijakauman. Verkkoartikkeleiden teksteissäkin heihin viitataan ”kolmikymppisinä naisina”. ”Johtotehtäviin nousevat ne, joilla on tarvittavat kyvyt” luo

mielikuvan, että näin ei olisi aina ollut. Tässä yhteydessä nostetaan myös esille ikä ja sukupuoli. Tämä rakentaa kuitenkin ristiriitaista kuvaa sillä neljä viidestä hallituksen jäsenestä edusti nuoria naisia, ikä- ja sukupuolijakauma on siis varsin homogeeninen. Se asettaa samalla myös edellisten hallitusten jäsenten kyvykkyyden kyseenalaiseksi. Eli jos tässä nuoruus naiseus ovat etualalla tulee väistämättä vastakohtana mieleen vanhat miehet. Eli onko tässä tavoitteena kyseenalaistaa heidän kyvykkyyttään? Marinin kohdalla on joka tapauksessa käyty verkkoartikkeleissa todella paljon keskustelua hänen iästään ja sukupuolestaan. Sen voi siis todeta olevan keskustelua ja mielipiteitä herättävä puheenaihe. Nuoruus ja naiseus yhdistetään siis politiikan kentän uudistumiseen.

Marinin Trendi-lehden kuvaa on kritisoitu pääministerin arvoa alentavaksi.

Osa kuvien kommentoijista koki, että tämä oli pääministerille epäsoviva tapa esiintyä. Osa puolestaan koki tarpeelliseksi puolustaa Marinin vapautta esiintyä mediassa haluamallaan tavalla.

Hän on näissä kuvissa puvussa ilman paitaa, mikä on peliä ja leikkiä pääministerin roolin kanssa. Stailaus on dialogissa itse tekstin kanssa.

Moni on Marin-kuvia kommentoidessaan muistutellut Alexander Stubbin julkisuudessa saamista kommentteista. Stubbin kritisointi liittyi siihen, että hän teki näkyväksi ne rajat, mitä miespoliitikoille asetetaan. Hän rikkoi sitä, miten miespuolisen pääministerin oletetaan esiintyvän ja se sai aikaan paljon kohua. Toisaalta se liittyy myös siihen, että Stubb oli myös someajan pääministeri ja kärkipoliitikko.

Neljäs raja tuo esille sen miten johtavassa asemassa olevan naisen ja pääministerin oletetaan pukeutuvan ja esiintyvän. Kohua herättävässä Trendi-lehden kuvassa Marinilla oli asuna jakku, jonka alla ei ollut paitaa. Termit, joilla tätä esiintymistä kuvailtiin, olivat pääministerin ”arvoa alentava”, ”epäsoviva”, ei istu ”mielikuvaan” ja ”vapaus” esiintyä haluamallaan tavalla. Mielipiteet eivät siis olleet täysin yhteneväisiä. Keskeiseksi tässä muodostuu pääministerin asema ja se mikä on pääministerin asemassa olevalle henkilölle soviva tapa esiintyä ja pukeutua. Tekstissä luodaan myös mielikuvaa siitä, että tämä olisi tietoista ”peliä” ja ”leikkiä” pääministerin roolin kanssa. Marinin toiminta nähdään siis pääministerin roolin rajoja tietoisesti rikkovana. Oletetaan siis, että hän haluaa ”pelata” roolin rajoilla. Mariniä verrataan teksteissä myös Stubbiin, joka teki näkyväksi miespoliitikoille asetetut rajat omalla pukeutumisellaan ja esiintymisellään. Marinin kohdalla otettiin esille myös se, että hän ei istu ”siihen mielikuvaan, mikä on ollut puvussa esiintyvistä miespääministeristä”. Tämän voi merkityksellistää siis siten, että stereotypia pääministeristä on puvussa esiintyvä mies. Marinin voi siis sanoa olevan vastakohta tälle

stereotypialle jo siksi, että hän on nainen. Hän on siis rikkonut mielikuvan pääministeristä miehenä. Tämän lisäksi hänen koetaan vielä venyttäneen pääministerin asemassa olevan henkilön pukeutumiskoodia.

4.5 Mediapelaajadiskurssi

Neljäs ja analyysin viimeinen diskurssi on mediapelaajadiskurssi. Marinin mediapelaaminen tulee näkyväksi arvioissa hänen viestintätaidoistaan ja viestimisestään erityisesti siitä näkökulmasta, kuinka tietoinen Marin on tekemiensä valintojen seuraamuksista. Diskurssia rakentavia termejä ovat milleniaalinen, Instagram-sukupolvi, media, viestintätaidot, selkeä, vakuuttava, ammattitaitoinen, sukupuoli, nuoruus, tietoinen ja some.

Häntä luonnehditaan artikkelissa "milleniaalisen Instagram-sukupolven poliitikoksi".

Marin puolestaan on kotonaan nopean ja avoimen julkisen keskustelun sekä sosiaalisen median ajassa.

Sanna Marinin hallituksen idea some-vaikuttajien hyödyntämisestä kerää kehuja – nämä maailman naisjohtajat ovat onnistuneet koronakriisissä

Lehti kehuu milleniaalisukupolvea edustavan Sanna Marinin hallituksen ideaa hyödyntää sosiaalisen median vaikuttajia nuorten tavoittamisessa.

”Sosiaalinen media” ja ”milleniaalisukupolvi” liitetään usein yhteen verkkoartikkeleiden teksteissä. Marinin katsotaan edustavan tällaista ”milleniaalista” Instagram-sukupolvea. Marinin ikä on siis keskiössä teksteissä. Tämä voi merkityksellistyä myös siihen, että Marinin koetaan edustavan politiikassa aivan uutta somesukupolvea. Mutta tätä tarkemmin pohtiessa tulee myös miettineeksi, mitä tällä milleniaalisukupolven kuulumisella halutaan viestiä? Sitä selkeästi tuodaan esille useaan otteeseen. Mitä oletuksia meillä on milleniaaleista eli Y-sukupolvesta? Milleniaaleihin yhdistetään usein muutos, digiosaaminen, ainutlaatuisuuden tarve, tasa-arvo, kärsimättömyys ja odotuksien asettaminen työelämälle. Näistä Mariniin voi yhdistää aiemmin todetun perusteella muutoksen, tasa-arvon ja tämän diskurssin myötä myös digiosaamisen. Muutos yhdistyy Marinin rajojen rikkomiseen ja tasa-arvo yhdistyy Marinin moderniin arvomaailmaan. Verkkoartikkeleiden tekstit luonnehtivat Marinin olevan ”kotonaan” nopean ja avoimen julkisen keskustelun sekä sosiaalisen median ajassa. Tämä voi merkityksellistyä siten, että Marin on nykyaikainen ja moderni viestijä. Hän hyödyntää sosiaalista mediaa sujuvasti poliittisessakin viestinnässä. Tätä näkökulmaa vahvistaa myös viittaus ”Marinin hallituksen

idea some-vaikuttajien hyödyntämisestä kerää kehuja”. Some-vaikuttajien hyödyntäminen politiikassa nähdään siis uutena ja kekseliäänä ideana.

Hyvistä viestintätaidoista Marinia kehaisee myös Sdp:n eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja Kristiina Salonen. Salonen on kertonut kannattavansa pääministerin pestiin Lindtmania, mutta pitää Marinia erinomaisena esiintyjänä. – Sannan vahvuus on se, että hän on todella taitava viestijä. Hän onnistuu hienosti erilaisissa tv-esiintymisissä ja haastatteluissa ja on hyvin selkeäsanainen ja varma esiintyjä. On aina ilo seurata hänen toimintaansa mediassa.

Marin esiintyy tiedotustilaisuuksissa rauhallisesti. Hän on saanut kiitosta selkeästä ja vakuuttavanoloisesta viestimisestään.

Marin on monien muiden puoluejohtajien tavalla hyvin ammattitaitoinen viestijä siinä mielessä, että hän tekee valintoja tietäen, minkä tyyppinen julkinen keskustelu niistä seuraa.

Marinin viestintätaidoille satelee kehuja myös sosiaalisen median ulkopuolella. Viittaus ”hän onnistuu hienosti erilaisissa tv-esiintymisissä ja haastatteluissa” kertoo Sannan loistavan viestintätaidoillaan myös tv:ssä ja lehdissä. ”Selkeä”, ”vakuuttava”, ”varma” ja ”ammattitaitoinen”, näillä kaikilla sanoilla Marinia kuvaillaan viestijänä. Nämä termit vertautuvat myös aiempaan diskurssiin, joka käsitteli Marinin pragmaattisuutta. Mielenkiintoinen nosto kuitenkin kehuja ohella on se, että Marinin sanotaan tekevän valintoja tietäen, minkä tyyppinen julkinen keskustelu niistä seuraa. Tämä voi merkityksellistyä erittäin taidokkaaseen viestintään, mutta myös siihen, että viestintä toimii selkeänä pelivälineenä tai työkaluna. Hänen koetaan siis olevan laskelmoiva viestijä.

Hän käyttää sukupuoltaan ja nuoruuttaan erittäin taitavasti hyödykseen tekemällä imagopolitiikkaa.

Tämä kaikki on taitavaa politikointia, sillä vaaleissa myös ulkonäkö on valuutta. Nuori kaunis nainen on valtavassa etulyöntiasemassa vanhaan, harmaaseen mieheen verrattuna.

Sukupuoli, ikä ja ulkonäkö nousevat esille verkkoartikkeleissa todella usein. Marinin nähdään käyttävän näitä myös hyödykseen. Hän luo artikkelien mukaan mielikuvaa itsestään sukupuolensa ja ikänsä kautta. Tämä merkityksellistetään ”imagopolitiikaksi”. Marinin ulkonäkö nähdään myös valuuttana vaaleissa. Ulkonäkö merkityksellistetään ja rinnastetaan siis pelivälineeseen, joka tuo etulyöntiaseman. Mielestäni tämä merkityksellistäminen on erikoinen siinä mielessä, että perinteisesti on ajateltu, että älykkyys ja kauneus eivät sovi samaan päähän. Ja politiikan kentällä tähän asti nuoruus, kauneus ja naiseus eivät ole olleet kilpailuvaltti. Tämä todistaa aiemmin esille noussutta mielikuva puvussa esiintyvistä miespääministeristä. Mielikuvissa poliitikko siis nähdään usein miehenä. Tätä tukee myös

se tosiasia, että enimmäkseen politiikassa on kuitenkin näkynyt juuri niitä ”vanhoja harmaita miehiä”, jotka kuvataan tässä altavastaajan asemaan. Mutta toisaalta voi miettiä halutaanko tässä ilmaista tämän kääntyneen päälaelleen. Että nyt ”nuori kaunis nainen” on politiikan uusi normaali, jolla on etulyöntiasema.

Pääministeri tuntee erittäin hyvin median logiikan ja osaa käyttää sitä edukseen.

Marin nähdään aina erilaisissa tilaisuuksissa huoliteltuna, samantyyppisiin vaatteisiin pukeutuneena ja hiukset samalla tavalla laitettuina. Pääministeri kertoi Trendin haastattelussa, että valinta on tietoinen, koska naisen ulkonäkö on aina keskustelunaihe.

Sanna Marin tietää täsmälleen mitä hän tekee, ja tekee sen oikein hyvin. Tyttökuvat, rintaliivittömät poseeraukset ja nuori tyttö pääministerinä ohjaavat keskustelua pois nykyisestä koronakriisistä ja esimerkiksi maskiin liittyvistä epäselvyyksistä.

Aiemmin viitattiin jo Marinin viestintätaitoihin ja siihen, kuinka hän tietää millainen keskustelu mistäkin seuraa. Nyt edetään siihen, kuinka Marin ”tuntee median logiikan ja osaa käyttää sitä edukseen”. Media merkityksellistyy siis Marinin strategiseksi pelivälineeksi. Hän tietää, miten medialla pelataan, jotta siitä olisi etua itselle. Diskurssissa rakentuu siis kuva, että Marin on koko ajan erittäin tietoinen valinnoistaan ja siitä, mitä niistä seuraa. Tulee mielikuva, että hän on aina yhden askeleen edellä pelissä. Verkkoartikkeleissa todetaan, että myös Marinin pukeutuminen aina samalla tavalla ja hiukset samalla tavalla laitettuna on tietoinen valinta. Valinnan perusteluna on tiedostus siitä, että naisen ulkonäkö on aina keskustelunaihe. Mielenkiintoista on, että tämä tuli esille juuri Trendin haastattelussa. Trendi-lehden muotikuva aiheutti nimittäin ison kohun. Kuva tuli esille myös aiemmassa diskurssissa, jossa käsiteltiin pääministerin roolin rajojen rikkomista. Eli tämä merkityksellistää Marinin sanat siten, että hän siis oli tietoinen myös tässä tapauksessa siitä, että tämä tulee herättämään keskustelua. Tämänkin voisi katsoa olevan eräänlaista medialla pelaamista. Toiset verkkoartikkelit taas spekuloivat, että tämä on Marinin tapa siirtää keskustelu pois vaikeammista asioista kuten koronakriisistä ja maskiepäselvyyksistä.

Pääministeri Sanna Marinin muotikuva synnytti naisvihaa vastustavan someliikkeen – ”Marinin toiminta on hyvin tietoista”, sanoo tutkija

Koivunen muistuttaa, että kuvilla tehdään politiikkaa, ja siksi niistä kiistellään. Se kuuluu nykyiseen someen ja mediamaisemaan.

Viittauksessa ”Marinin muotikuva synnytti naisvihaa vastustavan someliikkeen” otetaan esille se, kuinka paljon yksi kuva sai aikaan. Aiemmin käsiteltiin sitä, kuinka kuva jakoi mielipiteet sekä puolesta että vastaan. Erityisesti esille nousi pääministerin rooli ja sen rajat.

Verkkoartikkeli nostaa kuitenkin myös tässä kohtaa esille Marinin toiminnan tietoisuuden. Eli tämä voidaan merkityksellistää siten, että Marinilla olisi ollut tavoitteenakin aikaansaada jotain tällaista kuvallaan. Kuvat nostetaan verkkoartikkeleiden teksteissä myös politiikan tekovälineiksi. Tämä rinnastetaan myös nykyiseen sosiaalisen median aikaan. Marinin tietoista viestintää mietittäessä tulee pohtineeksi sitä, kuinka laskelmoiva henkilö on. Mielikuva rakentuu sellaiseksi, että pieninkin liike on suunniteltu valmiiksi. Media merkityksellistyy tästä näkökulmasta tärkeäksi poliittiseksi työkaluksi. Rakentuu mielikuva, että Marinilla on median suitset käsissään. Hän tietää millaisella kuvalla saadaan aikaan keskustelua ja millainen viestintä tuottaa toivottuja tuloksia.

5 POHDINTA

Analyysin tuloksena löytyi neljä diskurssia. Diskurssit ovat suurmiesdiskurssi, pragmaattisuusdiskurssi, rajojen rikkoja -diskurssi ja mediapelaajadiskurssi. Tutkimuskysymykseni oli; millainen johtajuuskuva mediassa rakentuu pääministeri Sanna Marinille. Ensimmäinen diskurssi eli suurmiesdiskurssi rakensi Marinista kuvaa suurmiehiin ja kuninkaallisiin verrattavana johtajana. Hän hurmaa yleisönsä karismallaan ja media palvoo ja ihailee häntä. Tämä diskurssi muodostaa kuvan karismaattisesta ja sankarillisesta johtajasta. Toinen diskurssi eli pragmaattisuusdiskurssi rakentaa hyvin erilaista kuvaa Marinista kuin ensimmäinen. Siinä Marinaa kuvaillaan todella käytännönläheiseksi henkilöksi. Kuvaus nostaa esille arkisuuden. Marin siivoaa, järjestää ja organisoii. Hän työskentelee kuin robotti. Hän on viileä ja tiukka johtaja. Hänen lähelleen ei ole helppo päästä.

Kolmas diskurssi eli rajojen rikkoja -diskurssi tuo esille Marinin näkyväksi tekemiä rajoja niin pääministerin roolin kuin arvojen ja normienkin suhteen. Marin luo diskurssin mukaan samaistumispintaa vastoinkäymisiä kohdanneisiin sekä keskinkertaisiin koulumenestyjiin; ja haluaa näyttää, että taustoista huolimatta on mahdollista päästä pitkälle. Marin tekee myös näkyväksi pääministerin roolin rajoja. Hänen kohauttava kuvansa nostatti keskustelun pääministerin arvolle sopivasta esiintymisestä. Neljäs diskurssi eli mediapelaajadiskurssi nostaa esille Marinin viestintätaidot ja hänen suunnitelmallisen viestintänsä medioiden avulla. Diskurssissa korostuu tietoiset valinnat ja tietoisuus myös valintojen seurauksista.

Marinista rakentuu kuva strategisena viestijänä, joka osaa käyttää medioita työkaluna johtamisessaan.

Diskurssit ovat osittain ristiriitaisia. Suurmiesdiskurssi ja pragmaattisuusdiskurssi ovat hyvä esimerkki tästä. Suurmiesdiskurssissa rakentuu kuva karismaattisesta johtajasta, jota verrataan niin historian suurmiehiin kuin kuninkaallisiin. Pragmaattisuusdiskurssissa taas rakentuu hyvin arkinen kuva käytännönläheisestä, paljon töitä tekevästä, viileästä ja älykkästä henkilöstä. Puhutaan hänen tavastaan käsitellä asioita siivoamalla ja hänen vaatimuksistaan tiukasta järjestyksestä. Yhteistä näissä diskursseissa on se, että nämä voidaan yhdistää perinteisiin johtajakäsityksiin sankarillisesta johtajuudesta. Sankarillinen johtajuus tulee esille suurmiesdiskurssissa, kun puhutaan lavakarismasta, hurmuksesta, palvonnasta, ihailusta, ikonista, johtotähdestä, kuningattaresta ja verrataan Marina suurmiehiin. Pragmaattisuusdiskurssissa Marinin työskentelyn kuvaus voidaan merkityksellistää sankarilliseksi. Hän ottaa haasteet vastaan, järjestää, organisoi ja tekee todella paljon töitä. Suomalaisessa kulttuurissa kova työnteko on ollut aina arvossaan ja ahkerat työntekijät ovat ansainneet kunnioituksen. Rajojen rikkoja -diskurssi rakentaa myös osaltaan sankarillista kuvaa Marinista. Vaatimattomasta perhetaustasta ja keskinkertaisesta koulumenestyksestä huolimatta Marin on päässyt politiikan huipulle. Hän toimii esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä myös muille samanlaisista lähtökohdista tuleville.

Suurmiesdiskurssissa Marinaa kuvattiin karismaattiseksi, ikoniksi, johtotähdeksi, kuningattareksi ja tämän päivän Kekkoiseksi. Kuten aiemmin nostinkin esille näistä löytyy yhtymäkohtia karismaattiseen ja sankarilliseen johtajuuteen. Krogstad ja Storvik (2012) nostivat esille tutkimuksessaan, kuinka Ranskan politiikassa naisilla oli vaikeuksia elää maskuliinisen sankarillisen johtajuuden ideaalin mukaan. Marinin kohdalla tulee tätä kautta pohtineeksi, yritetäänkö häntä sulauttaa myös tällaiseen ideaaliin vai onko hän luonnostaan tällainen? Marinin kohdalla on myös selkeää, että nämä on perinteisesti ajateltu maskuliinisina ominaisuuksina. Tästä kertoo se, että henkilöt, joihin häntä verrataan ovat miehiä (Kekkonen ja Mannerheim). Marinin kohdalla ”maan äitiyden” merkityksellistyminen suurmieheyteen liitettävään isähahmouteen on mielestäni myös kiinnostavaa. ”Maan äitiys” saa siis Marinin kohdalla aivan erilaisen merkityksen kuin

esimerkiksi presidentti Tarja Halosen kohdalla. Marinin maan äitiys nähtiin kuria ja järjestystä ylläpitävän, mikä tuli erityisesti esille vallitsevan koronakriisin aikana.

Luonteeltaan ja johtamistyylyltään Marinia voisi kuvailla perinteiseksi johtajaksi, mutta viestinnältään ja arvomaailmaltaan häntä voisi kuvailla nykyaikaiseksi johtajaksi. Marinista rakentuu kuva enemmän asioiden johtajana kuin ihmisten johtajana. Kuvailut hänestä ”despootina” hänen asettamien järjestyksellisten vaatimusten suhteen tukevat tätä näkemystä. Myös se, että häntä kuvaillaan vaikeasti lähestyttäväksi ja viileäksi, jättää väistämättä hänestä etäisen kuvan. Etäisyyden pitämisen voi tulkita myös vallankäytön välineeksi. Muita häntä kuvailevia ilmaisuja olivat muun muassa tiukka, suorasanainen ja rauhallinen. Tiukkuuden yhdistäisin myös perinteisiin käsityksiin johtajuudesta. Ennen johtajilta on vaadittu jämakkyyttä, karismaa, tiukkuutta ja etäisyyden pitoa alaisiin. Etäisyyden pidolla perinteisesti ymmärrettynä tarkoitan esimerkiksi sitä, millainen ero on johtajan työhuoneella ja miten se on sijoiteltu verrattuna muihin. Useasti hierarkkisesta johtamisesta puhuttaessa on tullut vastaan myös ilmaisu, että johtaja istuu ”norsunluutornissaan”. Marinin kohdalla ei kuitenkaan tullut esille se pidetäänkö häntä varsinaisesti hierarkkisena johtajana. Mutta despootiksi kuvailu, tiukkuus ja verkkoartikkeleissa esille nousseet epäilyt Marinin kompromissien tekokyvystä tukevat tätä näkemystä.

Tiukkuutta pohtiessa tulee miettineeksi sitä, onko Marinista tarkoituksella luotu tällaista kuvaa. Higgins ja McKay (2016) toivat tutkimuksessaan esille sen, kuinka Skotlannin ensimmäisen ministerin Nicola Sturgeonin mediakuva muuttui hänen osallistuttuaan vuoden 2004 Skotlannin Kansallispuolueen johtajuuskilpailuun ja siitä edeten ministeriksi nimitykseen. Ennen hänen varajohtajuuttaan media kuvaili hänet aggressiiviseksi ja juonikkaaksi. Varajohtajuuden aikana tapahtui muutos, mediakuva pehmeni ja tutkijat löysivät keskustelusta myös diskurssit poliittisesta kompetenssista ja ammattitaidosta. Hieman tähän viittaava oli myös Chenin ja Meindlin (1991) tutkimuksessa toimitusjohtaja Donald Burrin muuttuva johtajuuskuva. Burrin johtajuuskuva muuttui sen mukaan, miten hänen johtamansa yritys menestyi. Marin oli pinnalla ennen pääministeriyttään Tampereen kaupunginvaltuuston ratikkakeissin myötä. Marin oli median kuvailujen mukaan tiukka ja

jämäkkä keskustelun johtaja. Mutta tässä tapauksessa en siis näe, että Marinia koskeva kuvailu olisi ollut negatiivista, vaan nimenomaan positiivista.

Varsinaisessa käytännön työnteossa Marinia voisi kuvailla järjestelmänvalvojaksi Pandeytä (2018) lainaten. Hän haluaa kaiken olevan järjestyksessä ja organisoituna; ja vaatii myös muilta tämän järjestyksen noudattamista. Mutta toisaalta Marin ajaa myös muutosta. Hän raivaa tietä politiikan huipulle nuorena naisena, jolla on vaatimaton perhetausta. Hän koettelee pääministerin roolin rajoja, tekee tilaa ”moderneille” arvoille ja ajaa sateenkaariperheiden asiaa. Aalderingin ja Vliegenthartin (2016) määrittelemistä poliittisen johtajuuden ulottuvuuksista Mariniin voi diskurssien perusteella yhdistää ainakin viestinnällisen suorituskyvyn, voimakkuuden ja poliittisen ammattitaidon. Marinin viestintä oli verkkoartikkeleiden teksteissä niin paljon pinnalla, että se muodosti yhden diskurssin. Marinin viestintätaitoja keuhuttiin ja hänen viestintänsä kuvailtiin olevan hyvin tietoisista. Tästä päästään poliittiseen ammattitaitoon, jossa olennaista oli strateginen käyttäytyminen ja poliittinen älykkyys. Marinin viestinnän ja mediankäytön voisi sanoa olevan hyvin strategista diskurssissa rakentuvan kuvan mukaan. Hänen kuvataan myös olevan tietoinen siitä, millainen keskustelu mistäkin seuraa, joten toimintaa voisi varmastikin kuvailla myös poliittisesti älykkääksi. Mutta älykkyys ja nopea oppivuus nousivat myös suoraan esille pragmaattisuusdiskurssissa. Marinia luonnehdittiin älykkääksi, vakaaksi ja nopeaksi oppijaksi. Voimakkuuteen yhdistetyt vahva johtajuus ja päätöksentekokyky ovat myös Mariniin käyviä kuvauksia. Marinin tiukka johtajuus tuli tunnetuksi jo Tampereen kaupunginvaltuuston ratikkakeskustelussa. Verkkoartikkeleiden teksteistä muistuu myös mieleen ilmaus, että ”ei hän jää piruetteja tekemään” sekä kuvailut itsevarmasta ja rauhallisesta henkilöstä. (Aaldering & Vliegenthart, 2016)

Holmbergin ja Åkerblomin (2001) määrittelemä ”skandinaavinen johtajuus” ruotsalaisen median tuottamana tarjoaa myös joitain yhtymäkohtia Marinin johtajuuteen. Marinin kuvailtiin painavan töitä kuin robotti ja viitattiin jopa työnarkomaanisuuuteen. Näin ollen hänen voisi kuvailla keskittyvän voimakkaasti suorituskyyyn, kuten Holmberg ja Åkerblom (2001) sen määrittivät. Myös haasteiden hyväksyminen sopii Marinin johtajakuvaan. Pragmaattisuusdiskurssissa tuli ilmi hänen käytännönläheinen suhtautumisensa syliin tippuviin haasteisiin. Myös Holmbergin ja Åkerblomin (2001)

määrittelemistä erinomaista johtajuutta ruotsalaisessa mediassa kuvaavista 12 teemasta löytyy yhtäläisyyksiä Marinista rakentuvaan johtajuuskuvaan. Marinaa kuvaillaan diskursseissa karismaattiseksi, tasa-arvoa kannattavaksi, pragmaattiseksi ja toimintaorientoituneeksi.

Mediapelaajadiskurssissa nousi esille Marinin Instagram-sukupolveen kuuluminen ja sosiaalisen median taidokas hyödyntäminen. Lalancette ja Raynauld (2017) toivat tutkimuksessaan esille, kuinka Justin Trudeaun Instagram-viestinnän tavoitteena oli välittää hänen äänestäjilleen tarkoituksenmukainen kuva vaalikampanjan aikana. Tavoitteena oli esitellä hänen asiantuntemustaan, taitojaan ja lahjakkuuttaan positiivisessa valossa. Instagram oli hänellä vahvasti osana myös henkilökohtaisen brändin luomisessa. Mediapelaajadiskurssissa nousi myös Marinin kohdalla esille tällainen tavoitteellinen ja suunnitelmallinen viestintä, sekä imagopolitiikka. Marinin kuvailtiin useaan otteeseen olevan hyvin tietoinen tekemistään viestinnällisistä valinnoista ja myös siitä millainen keskustelu niistä seuraa. Muistamme esillä olleen muotikuvakohun, jossa tuli näkyväksi naispääministerin roolin rajat; ja siihen liittyvän kuvatekstin, jossa Marin sanoi tietävänsä naisen ulkonäön olevan aina puheenaihe. Lalancette ja Raynauld (2017) käyttävät termejä poliittinen kuvanluonti ja kuvajohtaminen. Marinin kohdalla tuli esille imagopolitiikka ja kuvilla politiikan tekeminen. Marinin kuvattiin myös olevan kotonaan tässä nopeassa ja avoimessa julkisen keskustelun sekä sosiaalisen median ajassa. Marinin kuvattiin käyttävän sukupuoltaan ja nuoruuttaan taitavasti hyödykseen tekemällä imagopolitiikkaa. Tätä voisi verrata Justin Trudeaun esille nostettuun henkilökohtaiseen brändiin, johon kuuluivat muun muassa nuoruus, urheilullisuus ja ennakkoluulottomuus (Lalancette & Raynauld, 2017). Onko Marinillakin tavoitteena rakentaa itselleen henkilökohtainen brändi, jossa ikä ja sukupuoli näyttelevät myös osaa? Iän ja sukupuolen lisäksi mieleen nousee myös Marinin ”modernien” arvojen sekä sateenkaariperheyden puolesta puhuminen. Myös hänen taustansa esille tuominen ja tasa-arvon kannattaminen ovat mielestäni tähän keskusteluun liitettäviä asioita.

Mediapelaajadiskurssin perusteella voisi myös todeta, että Marin ymmärtää median arvon työkaluna. Aaldering ja kollegat (2017) totesivat tutkimuksessaan, että puoluejohtajien menestys on luonnostaan sidottu median välittämään kuvaan, koska media toimii äänestäjien

tiedonlähteenä. Tämä huomioon ottaen on siis suuri etu, että Marin tuntee tämän median logiikan ja osaa käyttää sitä hyödykseen. Brants ja kollegat (2009) toivat esille myös sen riippuvuussuhteen, joka politiikkojen ja median välillä on. Media tarvitsee politiikkoja informaation lähteenä ja taustatietona; ja poliitikot taas tarvitsevat mediaa levittääkseen informaatiota sekä tavoittaakseen äänestäjiä ja yleisöä. Marinin tietoinen ja ammattitaitoinen viestintä on varmasti korvaamaton etu näistä näkökulmista.

”Suomen historian vasta kolmas naispääministeri” ja ”milleniaalipääministeri”, verkkoartikkeleiden teksteissä viitattiin usein Marinin sukupuoleen ja ikään. Nuori, kaunis nainen; näiden ominaisuuksien koettiin olevat vaaleissa kovaa valuuttaa, jos vastassa on vanha harmaa mies. Aiemmassa tutkimuksessa kuitenkin nostettiin esille se, että miehet saavat enemmän medianäkyvyyttä johtajuusominaisuuksista kuin naiset (Aaldering & Van Der Pas, 2020); naiset joutuvat kamppailemaan saadakseen medianäkyvyyden ja heidän kohdallaan keskitytään enemmän naiseuteen kuin kannanottoihin (Bystrom, Robertson & Banwart, 2001); ja mediassa naispääomaa käytetään edistämään naisten asemaa johtajina, mutta samalla tätä naispääomaa käytetään rajoituksena (Elliot & Stead, 2018). Marinin kohdalla medianäkyvyyden kanssa ei ole ollut ongelmia, hän sai niin kansallista kuin kansainvälistäkin hypetystä mediassa, mutta pohdinnan arvoista on tässäkin kohtaa se, että oliko kansainvälisen mediahypetyksen taustalla nimenomaan Marinin ikä ja naiseus. Bystrom ja kollegat (2001) toivat esille myös sen näkökulman, että toimittajat kysyvät naisilta kysymyksiä, joita he eivät kysy miehiltä ja kuvailevat heitä naisten perinteisiä rooleja, ulkomuotoa ja käytöstä korostaen.

Tulokset kuitenkin osoittavat, että omassa aineistossani nousi esille myös Marinin kannanotot ja johtamistyyli. Erityisesti pragmaattisuusdiskurssi toi esille näitä asioita. Elliot ja Stead (2018) totesivat myös, että naisjohtajat esitetään usein perinteisiä stereotyyppioita rikkovina ja heidän eroavaisuutensa ja haasteensa stereotyyppioille haitallisina. Tätä väitettä tukee myös Marinin kohdalla esille noussut rajojen rikkoja -diskurssi. Marinin nähtiin koettelevan pääministerin roolin rajoja. Yhdessä lainauksessa stereotypia pääministeristä tulee erittäin selkeästi esille: ”Hän ei istu siihen mielikuvaan, mikä on ollut puvussa esiintyvistä miespääministeristä, joka nähdään joskus rennommissa vaatteissa.” Marinin esiintyminen kohua herättäneessä muotikuvassa koettiin myös pääministerin arvoa

alentavaksi. Elliot ja Stead (2018) ottivat esille myös näkökulman siitä, kuinka naisten johtajuutta keuhuttiin globaalissa finanssikriisissä samoilla ominaisuuksilla, joita oli aiemmin käytetty tuomitsemaan naisia. Elliot ja Stead (2018) toteavat, että tämä asettaa naiset vallananastajiksi luonnollisilta johtajilta eli miehiltä ja perinteisiltä näkemyksiltä. Marinin kohdalla tähän liittyen tulee mieleen koronakriisi ja sen johtaminen. Marinaa tituleerattiin mediassa jopa Euroopan ”koronakuningattareksi”. Myös muut naisten johtamat valtiot saivat mediassa kehuja koronakriisin hoitamisesta. Onko tässäkin siis samanlaista asettelua kuin globaalissa finanssikriisissä oli?

Cwalina ja Drzewiecka (2019) nostivat artikkelissaan esille sen mitä ihmiset odottavat johtajiltaan. Heidän mukaansa ihmiset odottavat johtajilta rehellisyyttä ja päättäväisyyttä, mutta arvioivat johtajia kompetenssissa ja moraalissa. Chenin ja Meindlin (1991) johtajuuskuvan teemoissa nostettiin myös esille odotukset, joita ihmisillä on. He odottavat poliitikoilta rehellisyyttä, tehokkuutta ja sitoutuneisuutta yleisön intresseihin. Ihmiset haluavat Chenin ja Meindlin (1991) mukaan myös persoonallisuutta ja pienuutta, sekä nähdä yksilön, joka kamppailee onnistuneesti vastoinkäymisiä vastaan. Marinin kohdalla rehellisyys tulee esille luonnehdintana ”suorasanaiseksi”. Häntä kuvailtiin suorasanaiseksi niin median kuin yleisön edessä. Päättäväisyys ja tehokkuus ovat mielestäni yhdistettävissä myös diskursseista löytyviin kuvailuihin. Marinista rakentuvassa kuvassa häntä kuvailtiin robottimaisesti töitä painavaksi, kunnianhimoiseksi ja voimakastahtoiseksi. Marinaa kuvattiin jopa ”sairaana tiukaksi”. Tällä viitattiin siihen, että hänen ylitseen ei neuvotteluissa kävellä. Marinin päättäväisyys on siis hyvin voimakasta, mutta se, että palveleeko se kansan intressejä vai hänen omiaan jää tämän perusteella vielä kysymykseksi. Marinin taustan perusteella voi sanoa, että hän on taistellut vaikeuksien kautta voittoon. Hänen perhetaustastaan nostettiin useasti esille isän alkoholismi, vanhempien ero, vähävaraisuus ja työväenluokkaisuus sekä Marinin keskinkertainen koulumenestys. Tätä taustaa peilaten hänen voi katsoa päässeen pitkälle.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Millainen johtajuuskuva mediassa sitten rakentui Sanna Marinille? Jos lähdetään liikkeelle suurmiesdiskurssin kautta, voidaan Marinin johtajuuskuvaan yhdistää piirteitä niin karismaattisesta johtajuudesta kuin sankarillisestakin johtajuudesta. Suurmiesdiskurssi oli

myös mielestäni yllättävin kaikista diskursseista. Päällimmäisenä suurmiesdiskurssista jäi mieleen ilmaisu ”Sanna Marin on tämän päivän Kekkonen”. Marin on siis mediassa rakentuvan kuvan mukaan ihailtu ja palvottu johtaja. Suurmiesdiskurssissa rakentuva kuva muodostaa kuvan ikonisesta johtajasta, johtajasta, joka jää mieliimme hänen pääministerikautensa jälkeenkin.

Sitten kun mietimme pragmaattisuusdiskurssia johtajuuskuvan kautta voimme todeta, että häneen liitetyt ominaisuudet, työskentely- ja johtamistyyli ovat taas hyvin arkisia ja käytännönläheisiä. Johtajana ja henkilönä häntä voisi luonnehtia siis tämän perusteella organisoivaksi, järjestelmälliseksi, rauhalliseksi, vakaaksi, tiukaksi, viileäksi, etäiseksi, suorasanaiseksi ja älykkääksi. Johtajuuskuvan mukaan Marinia voisi siis luonnehtia enemmän asioiden kuin ihmisten johtajaksi. Hän haluaa, että kaikki on prikulleen järjestyksessä ja vaatii tätä täsmällisyyttä myös avustajiltaan.

Rajojen rikkoja -diskurssi luo puolestaan kuvaa uudistushaluisesta johtajasta, joka haluaa viedä eteenpäin muutoksia ja ravistella perinteisiä arvomaailmoja. Hän tuo perinteisten arvojen tilalle ”modernit” arvot. Nämä modernit arvot ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo ja ihmisten yhdenvertaisuus. Hän myös puhuu sateenkaariperheyden puolesta ja haluaa normalisoida sateenkaariperheyttä. Marin tekee diskurssissa myös näkyväksi pääministerin roolin rajoja. Muotikuvakohu herätti paljon keskustelua siitä, millainen esiintyminen ja pukeutuminen on pääministerin arvolle sopivaa. Tähän yhdistyy myös suurmiesdiskurssin puolelta esille tullut pukeutumisen rajojen sukupuolittuneisuus. Rajoja rikkovaksi voisi kutsua myös ylipäätään Marinin nousua pääministeriksi. Marin on kuitenkin vasta kolmas naispääministeri Suomessa ja nuorin pääministeri koko Suomen historiassa.

Mediapelaajadiskurssi puolestaan rakentaa kuvaa strategisesta ja suunnitelmallisesta johtajuudesta. Marin on ymmärtänyt, kuinka arvokas työkalu on ammattitaitoinen viestintä ja miten mediaa kannattaa ”pelata”, jotta se toimii hänen eduksensa. Osittain ikänsä puolesta Marin on myös kotonaan nykyaikaisen nopean viestinnän ja sosiaalisen median ajassa, kuten verkkoartikkeleiden tekstit sitä kuvaavat. Marin osaa hyödyntää taidokkaasti sosiaalista mediaa myös imagopolitiikan tekemisessä. Diskurssissa rakentuvan kuvan mukaan Marin

hyödyntää ikää ja sukupuoltaan oman imagonsa luonnissa. Marin saa kehuja myös selkeästä ja vakuuttavasta viestinnästä ja esiintymisestä. Johtajuuden kannalta ammattitaitoinen viestintä on siis yksi olennaisimpia ja tärkeimpiä työkaluja Marinin johtajuudessa.

Muuta huomionarvoista oli naiseuteen ja äitiyteen liittyen Marinin kohdalla se, että äitiyden ja johtavan poliitikon uran yhdistämistä ei ole problematisoitu millään tavalla mediassa, vaikka Marinia kuvaillaan jopa työnarkomaaniksi. Onko siis äitiyden ja uran yhdistämistä käsittelevä keskustelu muuttumassa? Pääministeri Sanna Marin on osoittautunut tutkimukseni myötä hyvin mielenkiintoiseksi henkilöksi ja erityisesti johtajaksi. Hän on vasta kolmas naispääministeri Suomen historiassa, mikä tekee hänestä myös seuraamisen arvoisen. Analyysissä löytyneiden diskurssien perusteella olen myös sitä mieltä, että Marinin kohdalla on noussut hyvin esille myös muita asioita kuin hänen sukupuolensa ja ikänsä. Olisiko siis myös tältä osin julkiseen keskusteluun tulossa muutoksia, kun mietitään aiemmassa tutkimusosiossa esille nousseita ongelmakohtia?

Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla: miten Suomen naispääministerien mediassa rakentuvat johtajuuskuvat eroavat; miten pääministeri Sanna Marinin mediassa rakentuva johtajuuskuva kehittyy; tai miten naispääministerien ja miespääministerien mediassa rakentuvat johtajuuskuvat eroavat Suomessa? Esimerkiksi voisi ottaa vertailuun pääministeri Alexander Stubbin mediassa rakentuvan johtajuuskuvan ja pääministeri Sanna Marinin mediassa rakentuvan johtajuuskuvan. Stubb olisi siksi mielenkiintoinen, että hänet nostettiin omista verkkoartikkeliaineistoissani myös esille ja häntä verrattiin Sanna Mariniin. Stubbin sanottiin tehneen näkyväksi, miespolitiikoille asetut rajat, kun Marin puolestaan teki näkyväksi naispääministerin roolin rajoja.

LÄHTEET

- Aaldering, L. & Van Der Pas, D. (2018). Political leadership in the media: Gender bias in leader stereotypes during campaign and routine times. *British Journal of Political Science*, 1-21. doi:10.1017/s0007123417000795
- Aaldering, L. & Vliegthart, R. (2016). Political leaders and the media: Can we measure political leadership images in newspapers using computer-assisted content analysis? *Quality & Quantity*, 50(5), 1871-1905. doi:10.1007/s11135-015-0242-9
- Aaldering, L., van der Meer, T. & Van der Brug, W. (2017). Mediated leader effects: The impact of newspapers' portrayal of party leadership on electoral support. *The International Journal of Press/Politics*, 23(1), 70-94. doi:10.1177/1940161217740696
- Brants, K., de Vreese, C., Möller, J. & van Praag, P. (2009). The real spiral of cynicism? symbiosis and mistrust between politicians and journalists. *The International Journal of Press/Politics*, 15(1), 25-40. doi:10.1177/1940161209351005
- Bystrom, D., Robertson, T. & Banwart, M. (2001). Framing the fight: An analysis of media coverage of female and male candidates in primary races for governor and U.S. senate in 2000. *The American Behavioral Scientist (Beverly Hills)*, 44(12), 1999. Retrieved from https://luc.finna.fi/ulapland/PrimoRecord/pci.cdi_proquest_journals_214768536
- Chen, C. & Meindl, J. (1991). The construction of leadership images in the popular press. *Administrative Science Quarterly*, 36(4), 521. Retrieved from https://luc.finna.fi/ulapland/PrimoRecord/pci.cdi_proquest_journals_203969465
- Cwalina, W. & Drzewiecka, M. (2019). Who are the political leaders we are looking for? candidate positioning in terms of leadership style. A cross-cultural study in Goleman's typology. *Journal of Political Marketing: The Global Layer in Political Marketing*, 18(4), 344-359. doi:10.1080/15377857.2019.1678908
- Elliott, C. & Stead, V. (2018). Constructing women's leadership representation in the UK press during a time of financial crisis: Gender capitals and dialectical tensions. *Organization Studies*, 39(1), 19-45. doi:10.1177/0170840617708002
- Higgins, M. & McKay, F. (2016). Gender and the development of a political persona: The case of Scottish first minister nicola sturgeon. *British Politics*, 11(3), 283-300. doi:10.1057/bp.2015.44

- Holmberg, I. & Åkerblom, S. (2001). The production of outstanding leadership — an analysis of leadership images in the Swedish media. *Scandinavian Journal of Management*, 17(1), 67-85. doi:10.1016/S0956-5221(00)00033-6
- Ilmonen, K. (2018). Muuan diskurssianalyysi: esimerkkinä Chydenius-instituutin vaikuttavuustutkimus. Teoksessa Valli, R. (toim.). (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 134-147). PS-kustannus.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2002). Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino.
- Kangas, E., Lämsä A-M & Heikkinen, S. (2016). Miesjohtajien isyysdiskurssit. *Työelämän tutkimus*, 14 (3), 257-273.
- Krogstad, A. & Storvik, A. (2012). Picturing politics: Female political leaders in France and Norway. *Historical Reflections*, 38(3), 129-152. doi:10.3167/hrrh.2012.380308
- Lalancette, M. & Raynauld, V. (2017). The power of political image: Justin Trudeau, Instagram, and celebrity politics. *American Behavioral Scientist*, doi:10.1177/0002764217744838
- Pandey, S. (2018). The archetypal images of leadership. *Journal of Organisation and Human Behaviour*, 7(1), 27. Retrieved from https://luc.finna.fi/ulapland/PrimoRecord/pci.cdi_proquest_journals_2138650583
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2020). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino. Tampere.
- Solberg, E. (March 1/ March 8, 2021). Sanna Marin. *TIME Magazine*. Haettu osoitteesta <https://time.com/collection/time100-next-2021/5937699/sanna-marin/>
- Tutkimuskeskus COMET & Reunanen, E. (2020). *Uutismedia verkossa 2020. Reuters-instituutin Digital News Report Suomen maaraportti*. Haettu osoitteesta https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/Reuters-Uutismedia-verkossa_raportti-Suomi_2020.pdf
- Valtioneuvosto. (2021). Anneli Jäätteenmäki. Haettu osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/ministeri/-/m/anneli-jaatteenmaki>
- Valtioneuvosto. (2021). Naiset ministereinä itsenäisessä Suomessa. Haettu osoitteesta https://valtioneuvosto.fi/hallitukset#_fi_yja_miko_timeline_portlet_TimelinePortlet_timeline

Valtioneuvosto. (2021). Mari Kiviniemi. Haettu osoitteesta
<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/ministeri/-/m/mari-kiviniemi>

Valtioneuvosto. (2021). Tarja Halonen. Haettu osoitteesta
<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/ministeri/-/m/tarja-halonen>